Prijs f 0.50

5e JAARGANG No. 9
SEPTEMBER 1951

NEDERLAND POLEN

UIT DE INHOUD:

UITGAVE DER VERENIGING
NEDERLAND-POLEN

Foto op de voorpagina:

Een van de grootste Europese cementfabrieken werd in het kader van de investeringen van het zesjarenplan te Opole „Odra" in bedrijf gesteld op 22 Juli j.l., ter gelegenheid van de Nationale Feestdag

FOTO
reportage

FOTO 1

Onlangs ging een groep van 24 Poolse kinderen uit België naar Polen, waar zij hun vacantie doorbrachten in de mooiste Poolse vacantieoorden

*

FOTO 2

In het schilderachtig gelegen dorpje Głuchołazy, tussen de bergen gelegen aan de rivier Biała, aan de rand van het Sudetengebergte, brengen de arbeiders hun vacantie door

*

FOTO 3

De jonge Tatra-bergbewoners geven voor hun vertrek naar de jeugdbijeenkomst te Berlijn een afscheidsvoorstelling op het eiland Lazienki te Warszawa

*

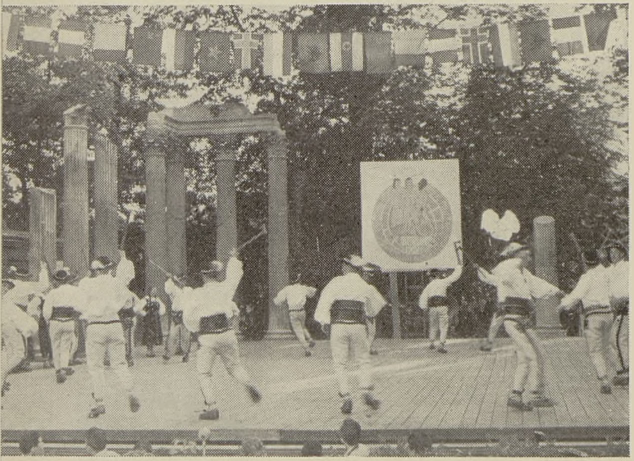
FOTO 4

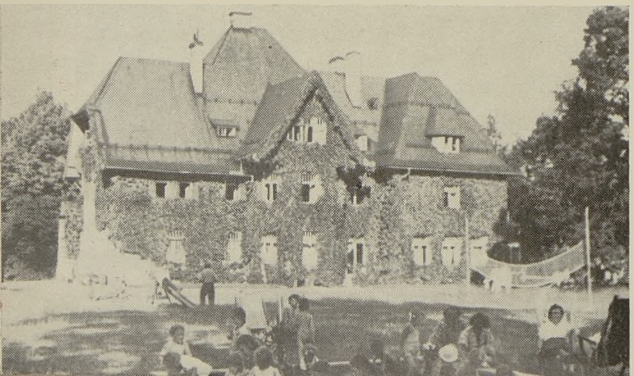
Het huis voor moeder en kind in Mikuszowice

*

FOTO 5

Met vacantie. Zon, bossen en water in het gebergte

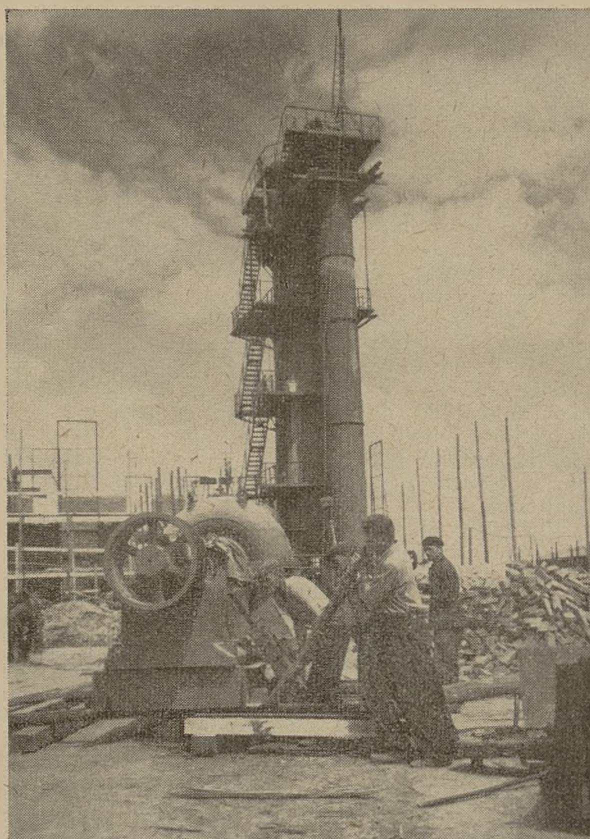
MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński

Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Nederland-Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Telefoon 20992 - Amsterdam

Het bouwen van een nieuwe suikerfabriek

HET NIEUWE POLEN

een land van grote investeringen

Economische uitbreidingen.

De maand Juni was rijk aan gebeurtenissen, die geschikt zijn, het stijgend handelspotentieel van het Nieuwe Polen goed in het licht te stellen.

In deze maand begonnen twee grote industrieën hun productie, n.l. de nieuwe Częstochowahoogoven en de zwavelzuurfabriek in Wizów. De derde gebeurtenis was de uitschrijving van de Poolse staatslening.

Deze belangrijke gebeurtenissen op economisch gebied gaven aanleiding tot interessante uitspraken van leidende Poolse staatslieden, die wij hier in het kort weergeven.

De plaatsvervangende eerste minister en voorzitter van de staatscommissie voor economische planning, Hilary Minc, legde in een rede ter gelegenheid van de opening van de Częstochowahoogoven hier interessante bijzonderheden bloot over de thans in Polen plaatsvindende opbouw van een groot-industrie.

Op het ogenblik bevinden zich bijna 300 grote en meer dan 700 middelgrote objecten in het stadium van uitvoering, afgezien van het geweldige aantal kleinere bouwplannen. In het kader van dit werk worden nu in Polen nieuwe steenkoolmijnen en bruinkoolgroeven aangelegd, nieuwe kalidepôts geopend, plannen gemaakt voor aardgas- en aardolieboringen, koper-, zink- en andere mijnbouwbedrijven gevestigd, nieuwe warmte- en waterkrachtstations, ziederijen, hoogoven-, staal- en walserijen, werktuigmachinefabrieken en fabrieken voor de aanmaak van landbouwmachines en inrichtingen voor de zware industrie, autofabrieken voor vracht- en personenauto's, electro- en dieselmotorfabrieken, werven, kunstmestfabrieken, fabrieken voor chemische synthese, verder die voor kunststoffen en kunstzijde, grote textielcombinaties, schoenfabrieken, meubelfabrieken, tractorenstations, administratiegebouwen voor de coöperaties en staatsgoederen, telefoonleidingen, silo's, koel- en warenhuizen; tenslotte kleuterscholen, scholen, universiteiten, studententehuizen, internaten, klinieken, ziekenhuizen, zuigelingeninrichtingen en sportstadions gebouwd.

Er ontstaan nieuwe spoor- en waterwegverbindingen; het stratennet wordt uitgebreid en gemoderniseerd, de spoorwegknooppunten geelectrificeerd, bruggen gebouwd. Polen heeft zijn zee- en rivierhaven weer opgebouwd en breidt ze nu uit. De scheepsbouw ontwikkelt zich op eigen werven snel en op gunstige wijze.

Ontelbare nieuwe woonplaatsen zijn in aanbouw, waaronder nieuwe grote steden als Nowa Huta, Nowe Tychy en andere. Het net van gemeentelijke instellingen wordt gaandeweg uitgebreid. Het handels- en verzorgingsapparaat, 't net van éénartikelwinkels en de logeergelegenheden groeien in geweldig tempo.

Polen gelijkt, merkte Minc op, één groot reuzenbouwcomplex wanneer men het in vogelvlucht bekijkt.

Eén millioen arbeiders bouwen 1000 industriewerken.

Het aantal der gezamenlijk in het bouwwezen werkzame arbeiders, opzichters en ingenieurs, bureaupersoneel en dat voor de economische planning bedraagt 550.000.

Verder zijn 440.000 mensen indirect in het bouwwezen, in de bouwmachine- en bouwmaterialenindustrie e.d. te werk gesteld. Tezamen bedraagt dus het aantal der bij de bouw van investeringsobjecten ingezette arbeidskrachten rond 1 millioen.

De economische geografie van Polen ondergaat op deze wijze een volkomen verandering; waar nog

voor korte tijd bossen stonden of vlakten zich uitstrekten, verheffen zich nu nieuwe fabrieken en steden. Vóór de oorlog bezat Polen een zwakke en slechte industrie, een verouderde en achterlijke techniek, een algemeen verbreid analfabetisme. Het gebrek aan geschoolde vakmensen was op alle gebied te voelen. De wetenschap was ten achter. Al deze omstandigheden maakten van Polen een assepoester onder de Europese volkeren ondanks de grote vlijt van het Poolse volk en zijn gaven, ondanks zijn talrijke talenten en de liefde voor zijn volk, ondanks zijn patriotisme.

Eigen grondstoffen.

Bij de tegenwoordige grote opbouw haalt Polen niet slechts een verzuim van jaren in, maar van tientallen en honderdtallen jaren. Niemand met een gezond verstand zal verwachten dat de achterstand van zo lange tijden in slechts luttele jaren kan worden ingehaald.

Het is begrijpelijk, dat bij deze snelle opwaartse ontwikkeling hier en daar wanverhoudingen en moeilijkheden optreden. Menige tak van de economie als b.v. de individuele landbouwbedrijven kunnen natuurlijk het door de geschiedenis gedicteerde tempo niet bijhouden.

Bij de kolossale verandering in de arbeid van grote bevolkingsgroepen is een grote trek van mensen van het dorp naar de stad begonnen. De behoefte aan vele artikelen en levensmiddelen is groter, respectievelijk nieuw. Men probeerde tegen Polen een economische blokkade in te zetten, de economische betrekkingen van Polen met de overige Europese landen enorm te bemoeilijken en de levering van machines, installaties, grondstoffen en andere materialen te verhinderen. Polen antwoordde daarop met vergrote werklust voor de alzijdige ontwikkeling van zijn economie. Men geloofde Polen deze materialen te kunnen onthouden, maar in toenemende mate produceert Polen ze nu in eigen land.

Polen moet zijn eigen koper, zijn eigen aluminium, zijn eigen caoutchouc hebben en zal dit binnenkort ook bereiken.

Vreedzame economische opbouw van Polen.

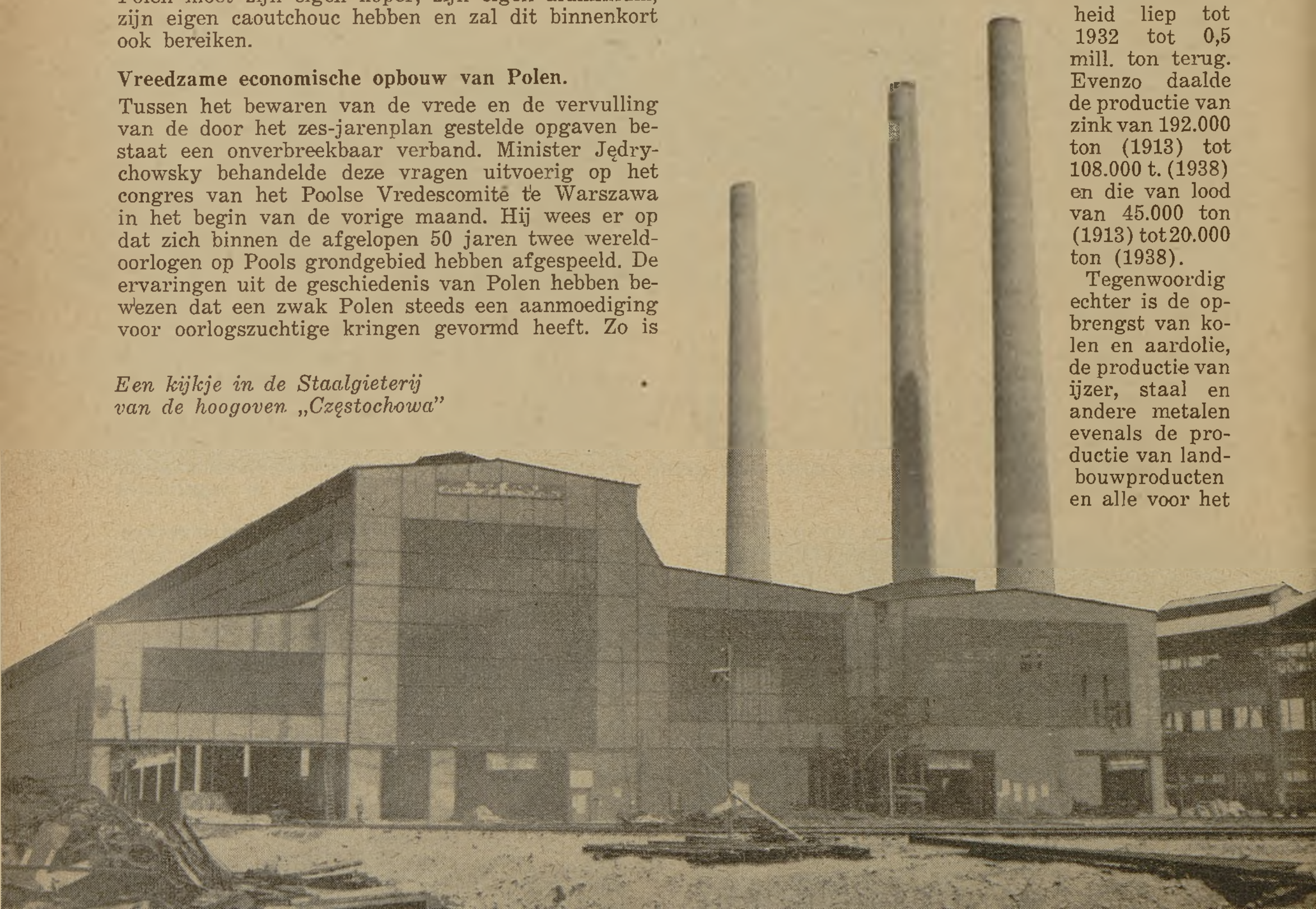
Tussen het bewaren van de vrede en de vervulling van de door het zes-jarenplan gestelde opgaven bestaat een onverbreekbaar verband. Minister Jędrychowsky behandelde deze vragen uitvoerig op het congres van het Poolse Vredescomité te Warszawa in het begin van de vorige maand. Hij wees er op dat zich binnen de afgelopen 50 jaren twee wereldoorlogen op Pools grondgebied hebben afgespeeld. De ervaringen uit de geschiedenis van Polen hebben bewezen dat een zwak Polen steeds een aanmoediging voor oorlogszuchtige kringen gevormd heeft. Zo is Polen's zwakte tegenover het landzuchtige, agressieve imperialistische Duitsland een factor geweest, die het gevaar van de laatste oorlog vergroot en zijn uitbarsting verhaast heeft. Nu is Polen geen zwakke, innerlijk verdeelde en naar buiten geïsoleerde staat meer. Het nieuwe Polen vertegenwoordigt integendeel een staat, die het socialisme opbouwt en in binnen- en buitenlands opzicht sterk is, door de leiding der Poolse arbeidersklasse en het verbond met de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen. Tot de vrienden van Polen behoort ook het democratische Duitsland, waartoe zich steeds bredere lagen werkers van heel Duitsland aangetrokken voelen.

Stijgende productie verschaft welstand.

De politieke stabiliteit sluit de economische versterking in. Vóór de tweede wereldoorlog is in Polen de productie van delfstoffen als kolen, aardolie, staal enz. gestadig gedaald.

De toenmalige Poolse staat was afhankelijk van de imperialistische grote mogendheden van het Westen. De Poolse economie vond geen mogelijkheid tot ontwikkeling. Zijn industrie verviel van jaar tot jaar; de landbouw bleef meer dan tientallen jaren ten achter. Terwijl nog in 1913 in gebieden, die later tot de Poolse staat behoorden, 41 millioen ton kolen geproduceerd werden, lag de jaarlijkse kolenopbrengst gedurende de 20 jaren tussen beide oorlogen, met als enige uitzondering het jaar 1929, voortdurend onder dit peil. In het jaar 1932 bereikte zij met 28 millioen ton haar diepste stand. De aardolieproductie bereikte in het zelfde tijdsbestek nooit meer het peil van 1913, dat toentertijd 1.1 millioen ton bedroeg. Sinds 1923 viel zij van 649.000 t. systematisch van jaar tot jaar terug en bedroeg 507.000 t. in het jaar 1939, d.w.z. slechts de helft van de voor de oorlog geproduceerde hoeveelheid. In 1913 werd in de Poolse hoogovens 1,68 mill. ton staal geproduceerd, terwijl tijdens de hoogconjunctuur (1929) slechts 1,38 mill. ton geproduceerd werd; deze hoeveelheid liep tot 1932 tot 0,5 mill. ton terug. Evenzo daalde de productie van zink van 192.000 ton (1913) tot 108.000 t. (1938) en die van lood van 45.000 ton (1913) tot 20.000 ton (1938).

Tegenwoordig echter is de opbrengst van kolen en aardolie, de productie van ijzer, staal en andere metalen evenals de productie van landbouwproducten en alle voor het

Een kijkje in de Staalgieterij van de hoogoven „Częstochowa"

leven noodzakelijke goederen in voortdurende stijging. Voor de oorlog bezat Polen geen of slechts weinig machines, tractoren, motoren en grote chemische fabrieken. Nu is Polen bezig een land van tractoren, motoren en chemische industrie te worden.

Door een machtige inspanning en met vele milliarden aan investeringsmiddelen richt het hele volk nu honderden nieuwe industriebedrijven op of breidt de reeds bestaande uit.

Door belangrijke investeringen in de landbouw wordt het veefokken bevorderd, de akkerbouw verbeterd, het dorp tot een hoog materieel en cultureel peil verheven.

Bij deze reusachtige inspanning voor de socialistische opbouw, neemt de wederopbouw van de hoofdstad Warszawa, waaraan 10 % van het jaarlijkse investeringsbedrag wordt besteed, een belangrijke plaats in. De landstreek Kraków, vroeger een achterlijk landbouwgebied met overbevolkte dorpen, wordt nu in snel tempo geïndustrialiseerd. De landstreken van het vroeger verwaarloosde „Polen B" Rzeszów, Lublin, Białystok — krijgen eveneens talrijke nieuwe en grote industriebedrijven.

Sterke industrialisering van West-Polen.

Minister Jędrychowski wees toen in het bijzonder op de belangrijke plaats, die de West-Poolse gebieden voor de economie van het land innemen. Polen heeft dit gebied in 1945 in verwoeste en volledig geruïneerde toestand overgenomen en met hulp van de inspanning der gehele bevolking weer bewoonbaar gemaakt en opgebouwd.

De streek van Wrocław is reeds nu na Katowice het dichtst bevolkte en meest geindustrialiseerde gebied van Silezië geworden. Zijn aandeel in de gezamenlijke productie van Polen bedraagt thans 13 %. De industrie van de Westelijke gebieden was in 1945 voor 40 % vernield. In verscheidene industrietakken bedroegen de vernielingen zelfs 90 %. De steden waren in doorsnede voor 40 % vernield, maar dit vernielingspercentage bereikte in vele plaatsen een veel hogere graad, b.v. in Szczecin 50 % van alle gebouwen, in Elbląg en Legnica 60 %; Wrocław 65 %, Brzeg en Stargard 70 %, Kołobrzeg 80 %, Głogów 90 %. De dorpen waren in doorsnee voor 27 % vernield. In enige gebieden als b.v. bij Ełk, Pyrzyca of in het gebied van Gdańsk daarentegen 50 %.

Het aantal paarden bedroeg in 1945 in de Poolse Westelijke gebieden slechts 10 % van voor de oorlog, het hoornvee 7 % en de varkens 4 %. Van de gezamenlijke lengte der spoorwegen van 11000 km waren 7000 km voor gebruik niet geschikt. Twee derde van alle grotere spoorbruggen was vernield. Door een geweldige inspanning van het gehele volk werden in de loop van het driejarenplan de West-Poolse gebieden economisch ontsloten en weer opgebouwd. Op dit ogenblik leven en werken meer dan 6 millioen mensen in dit gebied. In 1946 werd voor deze Westgebieden 26 % van de gezamenlijke staatsinvesteringen uitgetrokken. Dit getal steeg in 1947 tot 32 % en 1948 tot 38 %. Het zesjarenplan beraamt een verdere aanzienlijke ontwikkeling van de West-Poolse gebieden, die zelfs de overige landsdelen overvleugelen zullen. Tot 1955 zullen hier meer dan 100 grotere industriebedrijven nieuw ingericht worden of kleinere vervangen worden door grotere.

De landstreek Wrocław bevat talrijke bedrijven voor non-ferro metalen, machine-, electrotechnische-, textiel-, chemische-, mineralen en kolenindustrie; de landstreek Opole heeft nieuwe hoogovens, chemische fabrieken, fabrieken voor cellulose, papier, cement en landbouwindustrie.

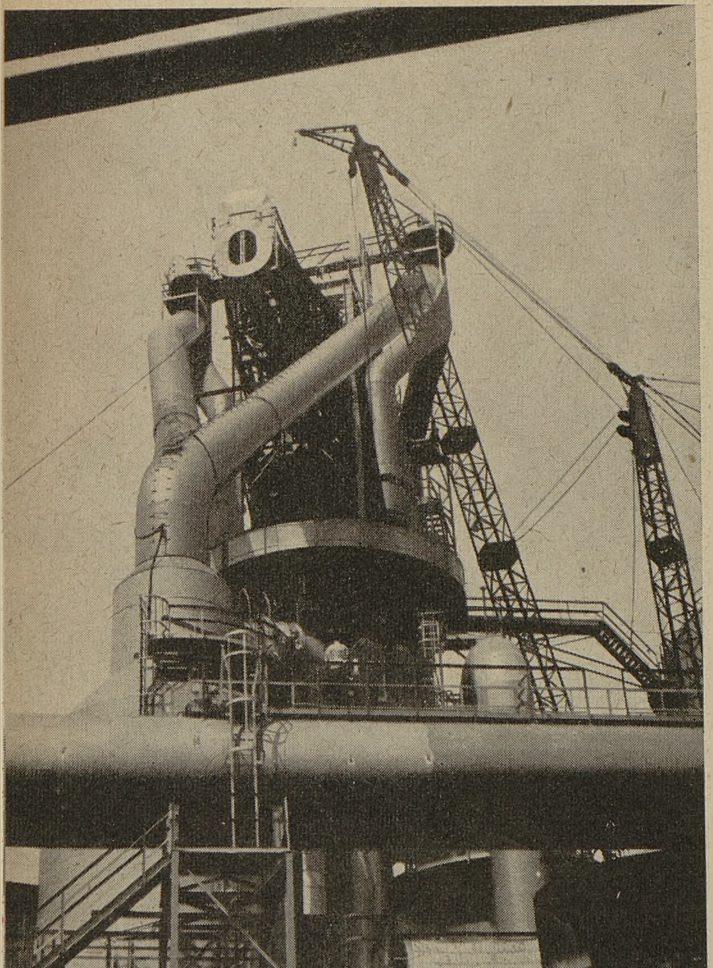
In de streek Zielona Gera ontstaan verscheidene krachtstations, kunstzijde-fabrieken en spinnerijen evenals een cellulosefabriek. In de streek Szczecin werd de vernielde haven weer volkomen herbouwd en aanzienlijk uitgebreid, evenals het spoorwegknooppunt.

Ook worden hier de grote scheepswerven weer opgetrokken en een modern uitgeruste haven voor de

Bij het bouwen van een grote vrachtautofabriek in Lublin

grote visserij met een visserijindustrie in Swinoujście gebouwd, afgezien van de vele andere fabrieken.
De industriële verwerking van landbouwproducten en levensmiddelen, hout, turf e.d. zal de basis vormen voor de ontwikkeling van de streken Koszalin en Olsztyn, terwijl de centra voor de zware machine-industrie in de streek van Katowice en Gdańsk zijn gelegen.
In vergelijking met het vorige jaar zal de industriële productie van dit jaar in de streek van Opole 21 %, van Wroclaw circa 25 %, Szczecin 28 %, Zielona Gora 34 %, Koszalin 40 % en Olsztyn 42 % groter zijn. Dat betekent dat de industriële productie in de westelijke gebieden zich sneller ontwikkelt dan in de rest van Polen, hoewel het indexcijfer voor de industrialisering van het voor de oorlog totaal verwaarloosde Oost-Polen eveneens op een belangrijke hoogte staat.
De economische productie van het gezamenlijke West-Poolse gebied neemt met 75 % toe.
Bovendien is men steeds bezig met de uitbreiding van de bestaande en inrichting van nieuwe wetenschappelijke centra, zoals de Technische Hogeschool en de universiteit in Wroclaw, de Technische Hogeschool in Gliwice, de medische academies in Szczecin, Wroclaw en Zabrze, de Landbouw Hogeschool in Olsztyn, de Technische Hogeschool en de Medische Academie in Gdańsk en vele andere wetenschappelijke instituten.
Niet minder groot zal de verheffing van de levensstandaard en het culturele niveau van de werkers in deze gebieden zijn. In de loop van het jaar werden in de 6 westelijke districten 10.000 kinderen meer in kleuterscholen opgenomen.
De capaciteit van de crêches steeg met bijna 5000 plaatsen die van ziekenhuizen met rond 2600. Bovendien werden in deze streken 20 nieuwe cultuurhuizen, bijna 800 arbeidersclubs en 75 vaste dorpsbioscopen alleen al in dit ene jaar opgericht. Naast de bouw van 20.000 nieuwe woonhuizen zullen dit jaar nog ongeveer 138.000 woonruimten met behulp van het woningbouwfonds gebouwd worden.

De Italiaanse en Franse industrie ingehaald.

Ook de eerste minister, Cyrankiewicz wees in zijn rede bij de uitschrijving van de Poolse Staatslening op de machtige economische ontwikkeling van Polen in de afgelopen periode, een proces, dat zich in de komende jaren in versterkte mate zal ontwikkelen. Daarmee wordt het bestaan van de werkende bevolking op een betere en bredere grondslag gevestigd en haar vreedzame en ongestoorde ontwikkeling verzekerd.
Na vervulling van het driejarenplan had de productie in 1949 het vooroorlogse peil bereikt en op vele gebieden zelfs overschreden. Onmiddellijk in aansluiting hierop is Polen aan de doorvoering van de nieuwe, grote en grootse opgaven van het zesjarenplan begonnen, die Polen tot een der belangrijkste industrielanden van Europa zal maken. Reeds heeft Polen enige landen als b.v. Italië ingehaald en is nu bezig Frankrijk in te halen. Deze ontwikkeling voltrekt zich in een in de Poolse geschiedenis nog nooit gekend tempo, wat slechts mogelijk is in een land, waar het volk zelf regeert. Toch is het noodzakelijk de tegenwoordige inspanning te vergroten. De bouw van de nieuwe industrieën en arbeiderswoningen, de opvoering van de industriële- en landbouwproductie moeten versneld, cultuurhuizen voor volksontwikkeling moeten gebouwd en de staatsinvesteringen dienen verhoogd te worden. Het volbrengen van deze opgaven vordert ongehoorde financiële middelen, die door de zo juist uitgeschreven staatslening verschaft worden. De lening dient zowel de alzijdige ontwikkeling van de Nationale Poolse economie, verhoogt zijn kracht en vestigt de onafhankelijkheid. De eerste minister ging verder: „Bepaalde machten willen zich niet neerleggen bij het feit, dat Polen een volledige souvereine staat is, dat het zich niet in het dwangbuis van het Marshallplan laat steken, dat Polen niet meer economisch uitgebuit wordt en er met zijn nationaal bezit niet meer gesjacherd kan worden.
„Daarom verbreidt men de onmogelijkste leugens en geruchten over Polen en probeert zijn economische ontwikkeling te verstoren door de export van grondstoffen en machines te verbieden. Polens' antwoord op de discriminerende maatregelen tegen zijn buitenlandse handel is de gestegen ontwikkeling van zijn eigen industrie, is de realisering van zijn trotse plannen in Polen zelf door eigen ingenieurs en arbeiders, die gecompliceerde machines en installaties vervaardigen. De intekening op de Poolse staatslening beoogt dit doel te bereiken."

Nieuwe hoogoven in bedrijf gesteld.

Op 12 Augustus j.l. werd in het Kosciuszko-hoogovenbedrijf in Chorzów de nieuwe hoogoven „B" in bedrijf gesteld. Deze kwam gereed in een recordtijd van slechts enkele maanden. Doordat deze oven op de allernieuwste wijze gebouwd is, zal hij in staat zijn het qualitatief beste ruwe ijzer van de gehele Poolse hoogovenindustrie af te leveren. De voeding van de hoogoven geschiedt automatisch en wel door een electrische kraan met komvormige bak, die door de Sowjet-Unie is geleverd.
Tegelijkertijd wordt hier een nieuwe kokerij gebouwd, een fabriek voor de verwerking van kolenafval en nevenproducten.

De Hervorming
van het Bankwezen

Evenals de verordening van 25 Oct. 1948 inzake de hervorming van het Bankwezen door een rechtshandeling de eerste etappe van de structurele hervorming van het Poolse Bankwezen afsloot, zo wordt de tweede etappe van deze hervorming gekenmerkt door de huidige wet over de vernieuwing van het decreet inzake de bankhervorming en daarmee tevens de volgende periode ingeleid, d.w.z. de volledige vervulling van die taken, die aan de Bank binnen de socialistische economie gesteld zijn.
Om de besluiten over de hervorming van het Bankwezen op hun juiste waarde te schatten, is het noodzakelijk ten minste in grove trekken de veranderingen te schetsen, die zich in de afgelopen perioden voltrokken hebben.
Sedert het bestaan van het Bankapparaat neemt de Narodowy Bank Polski (Poolse Staatsbank) een bijzondere plaats in. Deze Bank was de eerste die op de puinhopen van het oude Banksysteem ontstond en richtte direct na het binnentrekken van de Sowjet-Russische en Poolse troepen filialen op.
De buitengewoon snelle ontplooiing van de productieve krachten van het land vereiste echter — in ieder geval in het begin van de eerste etappe van het nog in een ontwikkelingsstadium verkerende Bankapparaat — een gedeeltelijke inbedrijfstelling van het vooroorlogse Bankapparaat. Derhalve werden geopend: de Industriebank (Bank Gospodarstwa Krajowego) de Staats Landbouwbank (Państwowy Bank Rolny) en de Postspaarkas (Pocztowa Kasa Oszczędnośi). Daarenboven werd een net van gemeentelijke spaarbanken met twee financieringsbanken, en wel de Rijks-Gemeentebank (Państwowy Bank Komunalny) in Warszawa en de Gemeentelijke Kredietbank (Komunalny Bańk Kredytowy) te Poznań, in bedrijf gesteld. Verder behoorden tot dit net de Centrale Bank v. d. Landbouwcoöperaties en de „Społem"-bank, die zich later verenigden tot de Coöperatieve Bank voor het Bedrijfsleven (Bańk Gospodarstwa Spółecznego) met in het totaal 300 bijbanken. Ook de Credietcoöperaties leefden gedeeltelijk weer op. De Handelsbank (Bańk Handlowy) en de Industriebank (Bańk Związku Spolek Zarobkowych) begonnen de kleinhandelssector te financieren.
De Postspaarkas opende een eigen Bank en bracht verbindingen tot stand met haar filialen in het buitenland.
De voormalige Poolse circulatiebank behartigde na haar terugkeer voor het vaderland de vooroorlogse belangen.
De overige Bank- en Credietinstellingen werden gelikwideerd.
Deze periode, die als het begin van de eerste etappe van het Bankwezen van het Nieuwe Polen te beschouwen is, heeft bijzondere kenmerken, en wel de vorm van de mobilisering en het gebruiken van de reserves en de economische stootkracht van het land in een proces, tijdens hetwelk de Staat het Bankbedrijf in toenemende mate tot zich trok.
In de genoemde periode vloeide het particulier kapitaal niet naar de banken, doch bleef door particuliere initiatieven in de particuliere sector, m.a.w. het onttrok zich aan deelname aan de geplande wederopbouw van de economie van het land.
Het sterker wordend economisch systeem en het invoeren van de planeconomie, welke laatste in het bijzonder een centraal beheer van de financieringsmiddelen vereiste, maakte het noodzakelijk de veelvoudige vormen van het vernieuwde bankwezen ter zijde te schuiven om van het ongecoördineerde werken in de provincies af te komen en het scheppen van duidelijke richtlijnen voor de financiering van het economisch leven mogelijk te maken.
Van het eerste ogenblik af voorzag de Staat het bankapparaat van liquide middelen door het scheppen van deposito's en bankrekeningen voor overheidsinstellingen en ondernemingen, maar ook door inkomsten uit belastingbetalingen.
Van Febr. '46 af bewandelde de Poolse Staatsbank de weg van directe kredietverlening aan de Staatsindustrie, waardoor haar verdere ontwikkeling mogelijk werd gemaakt. Gezien deze verhouding werd het noodzakelijker het gedeeltelijk uit de vooroorlogse verhoudingen overgenomen Bankapparaat te hervormen.
Alle stappen om de activiteiten van dit apparaat te regelen, zowel van wettelijke aard, als de voorbereidende maatregelen voor de publicering van het latere decreet over de Bankhervorming van '48 (dus maatregelen die er toe dienden om het arbeidsterrein van de vroegere credietinstellingen af te bakenen), droegen intussen slechts het karakter van een tijdelijke oplossing. Een werkelijk alles omvattende regeling van dit arbeidsveld bracht eerst de Bankhervorming van '48, die de nieuw geopende banken een concreet arbeidsterrein toewees.
Het decreet over de Bankhervorming van 25 Oct. '48 legt vast dat de sedert lang bestaande Poolse Staatsbank de centrale bank zal zijn, de bank dus die de geldomloop en de omvang van de credietverstrekkingen regelen moet.
Op grond van de haar opgedragen taken wordt de Poolse Staatsbank de „Banker's bank". Haar wordt de taak opgedragen om, binnen het kader van de door haar te vervullen taken, algemene plannen voor de totale volkshuishouding te ontwerpen. Los daarvan is de Poolse Staatsbank een bank die rekeningen-courant aan het bedrijfsleven opent.
Als tweede centrale bank werd de Investeringsbank aangewezen, die door het overnemen van de tot dat moment uitgeoefende functies van de Industriebank als taak de financiering van de investeringen kreeg toegewezen, de voor investering beschikbare middelen te concentreren en op het gebruik er van toe te zien.
De derde, door het decreet van '48 geschapen Bankinstelling is de Algemene Spaarkas, voortgekomen uit de vroegere Postspaarkas, waarbij haar echter het terrein van de levensverzekering ontnomen werd, hetwelk aan de Staatsinstelling voor onderlinge verzekeringen werd toegewezen.
Tot centrale instellingen van de tweede orde werden verklaard: voor de landbouw de Landbouwbank, voor particuliere ondernemingen de Gemeentebank, voor ambacht en handel de Bank voor Handwerk en Handel. Verder werd voor de buitenlandse handel, haven- en scheepvaartondernemingen zoals in het decreet was voorzien, de Bank voor de Buitenlandse Handel geopend, die in de vorm van een vennootschap met aandelen werkt.
Het decreet voorziet in drie soorten van Credietcoöperaties: de coöperatieve plaatselijke bank,

wier arbeidsveld het dorp is, de stedelijke coöperaties en de coöperatieve arbeidersbank.
Alle op dat moment nog bestaande credietinstellingen en bankverenigingen, uitgezonderd de vroegere Poolse circulatiebank (Bank Polski) en de Postspaarbank traden overeenkomstig de door het Ministerie van Financiën in de verordening genoemde termijn in likwidatie en droegen op grond van de dienovereenkomstige voorschriften van het Min. van Financiën hun eventuele, na de oorlog aangegane verplichtingen over aan de nieuwe Bankinstellingen.
Hierdoor hebben de rechtshandelingen, voortvloeiende uit het decreet van 25 Oct. '48, een tweede phase in de ontwikkeling van het Poolse Bankwezen ingeleid, met het doel die opgaven op te lossen, die een Bank in de socialistische maatschappij volgens de woorden van Lenin heeft op te lossen. In die zin is het de taak van de Staatsbank en haar filialen (bijbanken) in iedere gemeente en in ieder bedrijf van staatswege de comptabiliteit ter hand te nemen en hierdoor in zekere zin het geraamte voor de socialistische maatschappij te scheppen.
Gezien deze ontwikkeling, voorzien drie decreten, die over de Bankhervorming inbegrepen, in het likwideren van het vooroorlogse Bankapparaat en zorgen er voor dat in de tweede etappe op de weg naar het socialistische Bankwezen 8645 credietinstellingen en crediet-maatschappijen alsmede Banken en Bankondernemingen werkelijk formeel gelikwideerd worden. Hiertoe behoren Vennootschappen op aandelen, Bankiershuizen, Wisselkantoren, Banken van Lening zowel als plaatselijke Spaarkassen, Credietcoöperaties, enz.
Het vroegere kapitalistische Banksysteem had tot gevolg, dat de Poolse industrie bij het verkrijgen van credieten, die aan Poolse banken en ondernemingen werden gegeven, in de handen van het buitenlandse kapitaal vielen, waardoor de gehele winst naar het buitenland afvloeide.
Deze situatie leidde er weer toe dat voor de oorlog het Poolse economische potentieel in het buitenland ondergebracht was en dat dientengevolge het buitenland over de economische, finantiële en personeelspolitiek in Polen besliste. Buitenlandse kringen, tesamen met kapitalisten in het binnenland, hadden onder deze omstandigheden een beslissende invloed op de export en verkoop van artikelen in het buitenland tegen een prijs die onder de kostprijs lag en zij verhinderden op beslissende wijze het ontstaan en de ontwikkeling in Polen van een industrie die voor hun zowel op de binnenlandse als op de buitenlandse markt een bron van concurrentie zou kunnen betekenen.
Het aandeel van het buitenlandse kapitaal in de banken kwam slechts gedeeltelijk (50.8%) aan het daglicht, welk aandeel echter werd vergroot door niet-openlijke deelname. Economen voor de oorlog schatten, dat het inkomen dat het buitenland uit zijn beleggingen in Polen in 1932 trok minstens 528.6 mill. voor-oorlogse złoty bedroeg.
De door het decreet inzake de Bankhervorming van 1948 in het leven geroepen groep banken had in de laatste etappe twee phasen doorlopen. De eerste phase betrof hun organisatorische bevestiging binnen het door de hervorming geschapen kader; de tweede, direct op de eerste aansluitend, hield hun verdere reorganisatie in.
De snelle ontwikkeling van de reorganisatie van de economische structuur in Polen, dat zich in een land veranderde waar de industrie het overwicht heeft op de landbouw, was oorzaak van een geleidelijk verdwijnen van de groepen kleine kapitalisten; hun plaats werd in de handel ingenomen door een zich steeds uitbreidend net van gemeentelijke speciaal-zaken, van algemene warenhuizen zowel als van algemene verbruikscoöperaties, die door de Poolse Staatsbank gefinancierd werden. Bij deze verhoudingen kromp de omvang van de financiering door de Bank voor Ambacht en Handel, die de taken van de Handelsbank in Warszawa en de Industriebank overgenomen had van de niet-gesocialiseerde handel, snel in.
Ook de financiering van de particuliere industrie en de ambachtelijke productie door de Bank voor Ambacht en Handel kromp merkbaar in. Er werden geen stedelijke crediet-coöperaties gesticht en hierdoor ontviel de Bank voor Ambacht en Handel de haar toegedachte taak van toezicht over deze ondernemingen. Daarbij kwam dat de taken, die aanleiding hadden gegeven tot de stichting van de Bank voor Ambacht en Handel, niet meer actueel bleken te zijn; de bank werd een anachronisme, d.w.z. dat ze practisch niet meer bestond.
De financiering van en de contrôle op de afzetmogelijkheden van het socialistische bedrijfsleven alsmede de daarmede samenhangende taken, dit alles werd door de Poolse Staatsbank overgenomen, terwijl de taak van de financiering van en de contrôle op de investeringen bij de Investeringsbank bleef. De overige bemoeiingen van de Bank voor Ambacht en Handel werden door de Gemeentelijke Banken overgenomen.
De Poolse Staatsbank, welker ontwikkeling logisch uit de ontwikkeling van het gehele economische leven, in het bijzonder wat betreft de zich ontplooiende staatsindustrie, resulteerde, vertoont duidelijk de kenmerken van een socialistische bank. Een socialistische bank moet een middel zijn om de comptabiliteit van de volkshuishouding te voeren, een overkoepelend staatsapparaat dat de comptabiliteit over de productie en distributie bezit. Verder moet zo'n bank een dagelijkse contrôle op de uitvoering van de productieplannen en de goederenomzetten, op de financiering en de voorraadvorming doorvoeren. Een socialistische bank moet daarenboven een algemene economische comptabiliteit voeren als belangrijkste hulpmiddel in de strijd voor de vervulling van de economische plannen.
Reeds in 1949, maar in het bijzonder in 1950, gaat de Poolse Staatsbank over tot de onbeperkte vervulling van de haar door de socialistische volkshuishouding gestelde taken, benevens:
1) tot credietverlening aan alle zelfstandige organisaties, tot contrôle en analyse van een planmatige productie van alle ondernemingen, die door haar gefinancierd worden;
2) tot samenbundeling van alle middelen, om de credietverlening mogelijk te maken;
3) tot het vormen van één kas en het doorvoeren van uniformiteit in de comptabiliteit;
4) tot uitvoering van een kasbegroting, tot het voeren van een kasbeheer voor de investeringsbank.
Op grond van een besluit van de ministerraad van 17 April '50 gaf het ministerie van financiën, in overeenstemming met de voorzitters van het Overheids Planbureau voor economische aangelegenheden, richtlijnen voor de principes voor het Staatsbudget, alsmede principes voor en de te volgen procedure bij de verdere verwerking van het Staatsbudget.
Met het oog hierop bracht de Poolse Staatsbank het credietwezen van alle economische organisaties onder haar beheer. De Poolse Staatsbank had hiertoe in de afgelopen jaren het net van filialen ook in de provincies uitgebreid. Terwijl de Poolse Staatsbank het principe van één centrale kas realiseerde, verdiepte zij dit door de reeds vroeger gedane overname van de kasverplichtingen van de Investeringsbank en zij nam in 1950 langzamerhand het kasbeheer van alle Landbouwbanken over; sedert 1 Jan. j.l. ook het kasbeheer van de gemeentelijke banken.
Ter realisering van de eenheid in het budgetsysteem in het economisch leven nam de Poolse Staatsbank het kasbeheer van het staatsbudget over. Door dit feit bereidde de genoemde bank zich gelijktijdig voor op de behandeling van het gehele Staatsbudget. Practisch gebeurde dit op 1 Jan. 1950 onder gelijktijdige voorbereiding van de medewerking aan de contrôle op de behandeling van het staatsbudget. Daarenboven financierde en controleerde de Poolse Staatsbank de volkshuishouding in steeds ruimere mate en vervulde op deze wijze de haar overgedragen functies: credietverlening en contrôle van economische organisaties, die hun beheer baseren op de resultaten en de vooruitzichten, volgend uit de economische comptabiliteit.
Daar een onberispelijk voeren van de comptabiliteit van de totale volkshuishouding een straffe organisatie nodig maakt, werd binnen de Poolse Staatsbank de totale ver-

De Fokkerij van Baconvarkens voor de Export

Het zesjarenplan schrijft een toename van de dierlijke productie van 68 % vergeleken met 1949 voor. Op de staatslandbouwbedrijven zal de toename nog groter zijn, nl. 353 %. De voor de markt bestemde hoeveelheid dierlijke producten zal 108 % hoger zijn evenals het verbruik van vlees en vleeswaren, en wel van varkensvlees 41 % en van rund- en kalfsvlees 68 %.

Deze toename hangt enerzijds samen met de hervorming van de Poolse landbouw, nl. de modernisering en mechanisering ervan, en anderzijds met de structuurwijziging van de gehele economie van Polen, tengevolge waarvan veranderingen in de verdeling van de land- en stadsbevolking en in de hoogte van de inkomens zijn opgetreden.

Een speciale plaats in het algemene plan betreffende de veefokkerij neemt de varkensfokkerij in, vooral die van baconvarkens, omdat hierbij veel grotere eisen worden gesteld aan de kwaliteit dan bij andere soorten. Bij de verschillende baconsoorten is ook een bepaalde standaardisering ingevoerd.

Door wetenschappelijke methoden bij de voeding, het fokken en het veterinaire toezicht heeft de baconproductie tegenwoordig in Polen een ongekend hoog cijfer bereikt. De goede kwaliteit heeft de mogelijkheid geschapen, de export van dit artikel te vergroten. De export van bacon steeg van 1948 (= 100) tot 1949 tot 326 %, van ham tot 363 % en van varkensvleesconserven tot 163 %, bij een totale exportwaarde van dierlijke producten van 37,2 millioen dollar.
Voor de Poolse baconindustrie is het noodzakelijk, dat zij het materiaal in de verlangde kwaliteit regelmatig en op de overeengekomen tijd volgens een nauwkeurig plan geleverd krijgt; anders kan zij haar productieplan niet vervullen. In dit opzicht is het van groot belang, dat onlangs een centraal bureau voor de aankoop en het afsluiten van contracten is opgericht. Dit bureau bestaat uit drie afdelingen: één voor de aankoop van vlees en andere dierlijke producten, de twee andere voor de aankoop van graan en industriegewassen. De boeren maken veel gebruik van deze contracten, daar ze hun — in tegenstelling met vóór de oorlog — behalve een gegarandeerde afzet tegen gunstige en vaste prijzen ook nog andere voordelen bieden, bijvoorbeeld belastingvoorrechten, premies uit een speciaal hiervoor gesticht fonds, voorschotten en credieten van de staat, adviezen door specialisten op fokgebied, verzekering tegen veeziekten, bescherming tegen speculatie en prijsschommelingen, enz. De inkoopbureaux berekenen de prijs door de kosten van de opfok plus een redelijke winst te nemen. De vervoerskosten worden bij een afstand van meer dan 5 km vergoed.
Hoe populair deze regeling is, blijkt uit de stijging van de hoeveelheid gecontractueerd vlees van in totaal 84000 ton rund- en varkensvlees in 1947 tot 1,1 millioen ton (726.000 ton varkens- en 375.000 ton rundvlees) in 1950.
Hiertegenover waren de voorwaarden voor de kleine boeren in het vooroorlogse Polen veel ongunstiger. Want de kopers — in dit geval de bij de baconproducenten-vereniging aangesloten bezitters van de verwerkingsbedrijven met monopoliepositie — hadden in de koop- en leveringsvoorwaarden de clausule opgenomen, dat de aangekochte hoeveelheden naar verhouding met een éénzijdige opzeggingstermijn van 15 dagen door de vereniging konden worden verminderd. Het gevolg was, dat de fokkerij van baconvarkens en evenzo de kwaliteit ervan terugliep en er bijvoorbeeld op de Engelse markt een daling van de prijs van 7 tot 15 shilling per 90 pond en tegelijk hiermee een vermindering van de export optrad.
Een verdere maatregel van de regering ter bevordering van de baconvarkensfokkerij was de registratie van 300.000 zeugen van het beste ras, waaruit dan de meest geschikte exemplaren voor de fokkerij werden uitgezocht. Ook zorgde zij voor een corps van geschoolde landbouwconsulenten.
De resultaten van de laatst gehouden veetelling tonen, welk een succes deze maatregelen van de regering hebben gehad: de varkensstapel bedroeg toen (3 Dec. 1950) 9,9 millioen exemplaren. Vóór de oorlog (in 1938) was dit getal slechts 8,6 millioen bij een 50 % grotere bevolking. Per hoofd der bevolking dus in 1938 0,25 ex. tegen 0,4 ex. in 1950, d.i. een toename van 60 %. Neemt men verder in aanmerking de na de oorlog opgetreden vermindering van de Poolse plattelandsbevolking ten gunste van de stadsbevolking, welke thans 54,25 % van de totale bevolking telt, dan is de intensieve toename van de varkensfokkerij in het oog springend. In totaal vielen in 1938 op één landbouwbedrijf 0,41 stuks, in 1951 0,84 stuks, een stijging van meer dan 100 % dus.
Hierdoor is ook de grondslag voor de uitbreiding van de levensmiddelenindustrie gelegd, waaronder die van baconproducten. De levering van baconvarkens geschiedt thans voor 100 % op de basis van contractaankopen.
De staat heeft voor de uitbreiding van de baconproductie grote kapitalen beschikbaar gesteld, met behulp waarvan de bestaande inrichtingen sterk gemoderniseerd en nieuwe bedrijven opgericht zijn. Een belangrijk bedrag wordt ook besteed voor de beroepsscholing van arbeiders op het gebied van de veefokkerij en de verwerking der producten, alsook voor de uitbreiding van verkeersmiddelen en dergelijke.

rekening met het budget, met de bevolking, tussen de economische organisaties zowel als die met het buitenland, geconcentreerd.
De principes ten aanzien van de bevoegdheden der banken (wat betreft de concentratie van rekeningen-courant) zowel als de samenvatting van de totale netto resultaten van de besparingen door de bevolking, werden strikt nageleefd.
In verband met de invoering van de grondwetsherziening, waardoor uniforme organen voor het staatsgezag in het leven werden geroepen, ondervonden de principes van de werkzaamheden van de gemeentelijke banken en de provinciale werkzaamheden van de Poolse Staatsbank een ingrijpende verandering.
Naast de genoemde, gedurende de laatste etappe gerealiseerde, veranderingen in het bankapparaat, waarin door het decreet voorzien was, vonden ook de ervaringen, opgedaan bij de likwidering van het vooroorlogse bankapparaat, in de wet hun uitdrukking, en wel door de vereenvoudiging van de likwideringsprocedure.
In verband met de huidige voorschriften moet er in het bijzonder de aandacht op gevestigd worden, dat de wet de algemene formulering inzake het bestaan van crediet-coöperaties beperkt tot de reeds bestaande Gemeentelijke Coöperatieve kassen. Hierdoor werd de overheidsbanken de plicht opgelegd hun werkzaamheden binnen het kader van de principes van de economische comptabiliteit uit te voeren. Dit hield een wettelijke regeling van de principes van het bankwezen in, zoals deze reeds eerder weerspiegeld waren in een het geldverkeer van de banken betreffend besluit van de Ministerraad.
De door de Poolse Staatsbank uitgeoefende functies van centrale en socialistische bank krijgen een concrete vorm door het vastleggen van de bevoegdheden van de Poolse Staatsbank in de wet. De voorschriften aangaande de Poolse Staatsbank worden aangevuld door besluiten, die de taken van de Bank, ten aanzien van het opstellen van algemene plannen voor de volkshuishouding, nader preciseren. Ook geven deze voorschriften aanwijzingen over het fourneren van kasgelden, over de contrôle van het Staatsbudget, over het verlagen van het onkostenniveau, over het doen stijgen van de besparingen door het realiseren van de principes van het economische systeem, evenals een versnelling van de verrekeningsprocedure en -werkzaamheden.
Tot de taken van de Poolse Staatsbank behoren in het bijzonder: het opstellen van begrotingen, crediet- en financieringsplannen, zowel als van plannen voor de handel met het buitenland, verder van een taakstellende en een rapporterende betalingsbalans, mitsgaders het opstellen van in opdracht van het Ministerie van Financiën uit te werken plannen.
Daarenboven voert de Poolse Staatsbank plannen uit die binnen het raam van haar eigen werkzaamheden vallen en controleert zij de vervulling van de plannen van andere banken en economische eenheden, geeft zij binnen het raam van de kasbegroting bankpapier uit, trekt alle overtollige kasmiddelen uit de volkshuishouding aan, verstrekt de economische eenheden rechtstreeks handelscredieten, maar verleent ook credieten aan andere banken.
Een verdere, principiële functie is de contrôle van economische eenheden, waarvan de financiering tot de taken van de Poolse Staatsbank behoort. Gecontroleerd worden echter ook andere, door het ministerie van Financiën aangegeven, eenheden.
De Poolse Staatsbank sommeert de voor het staatsbudget benodigde gelden (het landelijk budget en de provinciale budgetten). De Poolse Staatsbank heeft mede deel aan de contrôle op de uitvoering van het staatsbudget en ziet er op toe dat de hand wordt gehouden aan de principes van de economische comptabiliteit. De Poolse Staatsbank organiseert de verrekeningen tussen de ondernemingen, de instituten en organisaties en zorgt tevens voor de uitvoering van deze verrekeningen, zorgt ervoor dat de girale vereffening gerealiseerd en verder afgewikkeld wordt, voert de verrekeningen met het buitenland uit en financiert de buitenlandse handel. Tenslotte worden de Poolse Staatsbank nog andere taken door het Ministerie van Financiën opgedragen.
De competentie van de banken is in overeenstemming met de huidige taken vastgelegd. Om de financiering van de investeringen aan te moedigen en de verantwoordelijkheid van de banken voor deze werkzaamheid te vergroten, schaft het project de contrôle van de Investeringsbank op investeringsfinancieringen af, waardoor de zelfstandigheid van deze banken ten aanzien van investeringen een feit is.
De wet voorziet niet in een verder voortbestaan van de Bank voor Ambacht en Handel en er worden richtlijnen gegeven volgens welke de bemoeiingen van deze bank door de andere banken worden overgenomen.
Daar aan het hoofd van een bank slechts één directeur staat, wordt de persoonlijke verantwoording voor de leiding van de bank, door de opheffing van de vroegere collectieve verantwoording, in het bijzonder naar voren gebracht, hetgeen zijn uitdrukking vindt in de afschaffing van het gebruikelijke begrip „Directie".
Daar het bestaan van provinciale credietcoöperaties in de dorpen in het bijzonder naar voren wordt gebracht, concretiseert de wet op duidelijke wijze in talrijke artikelen de bevoegdheden hiervan alsmede de vragen betreffende het toezicht op de gemeentelijke coöperatieve kassen van de Landbouwbank.
Om het sparen te bevorderen verleent de wet, zoals dit ook in de Sowjet Unie geschiedt, aan de spaarders voorrechten.
Het probleem van het populariseren van het hebben van saldi verkregen uit besparingen, welke saldi een weerspiegeling zijn van de opeenhoping van persoonlijke besparingen voor de socialistische huishouding, vindt in art. 26 uitdrukking, welk artikel de zorg van de Staat voor deze besparingen regelt en vastlegt, dat stortingen tot 3000 zloty vrij van rechten en administratiekosten zijn. In gevallen van aanwijsbare noodzaak wordt de uitbetalingsprocedure vereenvoudigd.
Op grond van de ervaringen tot op heden met de likwidering van het vroegere Bankapparaat is de wijze van likwideren zoals reeds is opgemerkt, veranderd. Deze procedure werd aangepast aan de belangen, die uit de principiële structuurveranderingen voortvloeien, waarbij verouderde begrippen en procedures afgeschaft werden, begrippen en procedures die uit de kapitalistische wetgeving voortvloeiden.
Alhoewel het Poolse bankapparaat in zijn werkwijze van jaar tot jaar de Socialistische Bank benadert, zijn de taken van de bank, als enige credietgever, als enig verrekeningskantoor, als enige centrale voor credietplanning en kasbegroting nog niet geheel gerealiseerd. Dit ligt in de objectieve verhoudingen van de Poolse volkshuishouding opgesloten, die zich nog pas op weg bevindt om de grondslagen van het socialisme te vestigen.

De Poolse handelsattaché Kaczmarczyk Wiktor in Den Haag, ontvangt dagelijks van 10—1 uur op zijn kantoor, Alexanderstraat 24, Tel. 116164

De OOST-WEST Waterweg

Een van de belangrijkste investeringsobjecten van het Zesjarenplan is de aanleg van de waterweg Odra-Bug. Deze dwars door Polen van Oost naar West lopende, binnenscheepvaartweg zal in het Westen door zijn aansluiting op het middel- en west-Europese kanalennet in open verbinding staan met het Noordelijk deel van de Atlantische Oceaan en het westelijk gedeelte van de Middellandse Zee, in het Oosten via de Dnjepr met de Zwarte Zee. De plaatsvervangend minister-president en voorzitter van de Staats-Commissie voor de planeconomie, Hilary Minc, gaf indertijd nadere bijzonderheden over dit project in zijn referaat over het Zesjarenplan. Hij kondigde toen aan, dat met het eerste gedeelte van deze waterweg ter verbinding van Bug en Odra direct een aanvang gemaakt zou worden en dat het op zijn laatst in 1955 voltooid zou zijn.

De nieuwe binnen-waterweg zal zowel voor het binnenlandse als ook voor het transit-goederenverkeer van enorme betekenis zijn. Langs die weg zal het n.l. mogelijk zijn het Sowjet-Russische ijzererts van Kriwoj Rog over het water direct tot in de Poolse hoogovenbedrijven te transporteren en in omgekeerde richting de Poolse kolen naar de Sowjet-Unie. Men is daartoe begonnen met de kanalisatie van de Bug tussen Brest-Litowsk en Modlin, in de omgeving van Warszawa, daar waar zij in de Wisła (Weichsel) uitmondt.

De gehele loop van de rivier zal daardoor bevaarbaar worden voor vaartuigen tot 250 ton. In de jaren daarna, nog vóór 1955 zal dit gedeelte ook voor schepen van groter tonnage bevaarbaar worden gemaakt. Hierdoor komt een waterweg-verbinding door de belangrijkste Europese landen tussen de Zwarte Zee en de Noord-Atlantische Oceaan tot stand. Deze transcontinentale waterweg verbindt de grote industrie-gebieden tussen de Oeral en de Pyreneeën, met name die in Noord-West-Europa zoals Rijnland-Westfalen, Belgie, Nederland en Noord-Frankrijk.

Wanneer dit project in een zo korte tijd wordt uitgevoerd, zal dit een fenomenale prestatie zijn. Men bedenke slechts, dat het „Mittelland-kanaal" in Duitsland eerst in 1937 na een bouwtijd van 30 jaar klaar kwam, hierdoor werd het midden-stuk van dit transcontinentale waterwegensysteem aangesloten op het West-Europese, evenals thans de Bug het Oosten zal openstellen. Aan het Rijn-Main-Donau-kanaal wordt al sinds meer dan 40 jaren gewerkt, terwijl het plan tot een Oder-Donau-kanaal sedert 50 jaren bediscussieerd en ontworpen wordt.

Oude projecten.

De noodzakelijkheid om een waterweg-verbinding tussen het stroomgebied van de Wisła en dat van de Dnjepr te maken, werd zowel in Polen als ook door de naburige staten reeds sinds lang erkend. Op het gebied van de hydro-techniek, en in het bijzonder de kanaal-aanleg, behoorde Polen echter vroeger, vergeleken met zijn buurstaten, tot de onontwikkelde landen. Het project werd reeds in 1909 door een Commissie van de Petersburgse regering opgenomen in het algemene Russische bouwplan voor waterwegen en in de jaren 1914—1916 werd een eerste ontwerp uitgewerkt.
Na de bezetting van de Ukraine door Duitse troepen in de eerste Wereldoorlog bleken de Duitse bezettingsautoriteiten eveneens zeer geïnteresseerd te zijn bij het project.
Een verbindingskanaal tussen Bug en Pripetj, zijrivieren van de Wisła en de Dnjepr, werd reeds in het einde van de 18e eeuw voor houtvlotten aangelegd op grond van een besluit van de toenmalige Poolse Sejm. Dit kanaal werd later tussen 1839 en 1845 gewijzigd en met de gekanaliseerde rivieren de Muchawiec en de Pina tot één systeem verenigd, waardoor een verbinding tussen Bug en Pripetj tot stand kwam. Aan dit kanaal ontbraken echter de sluizen, zodat het slechts geschikt was voor vaartuigen met een geringe diepgang, d.w.z. in hoofdzaak vlotten; de echte rivierscheepvaart kon alleen in het voorjaar bij de hoogste waterstand plaats vinden.

Het internationale scheepvaartcongres tegen de Oost-West-verbinding.

Een commissie van deskundigen van de Volkenbond, die in 1926 op uitnodiging van de vooroorlogse regering in Polen verbleef ter onderzoek en goedkeuring van de Poolse scheepvaartwegen-projecten, beoordeelde het plan voor het Bug-Pripetj-kanaal zeer gunstig, waarbij in het bijzonder zijn betekenis voor de drooglegging van de moerasgebieden van Polesie naar voren gebracht werd.
In December van datzelfde jaar hield een Poolse vertegenwoordiger op het internationale scheepvaartcongres in Caïro een referaat over de noodzaak van een Europese transcontinentale waterweg van Oost naar West, die een verlenging van het Mittelland-kanaal door Polen zou inhouden en die het geïndustrialiseerde Noord-Westen van Europa met de landbouwgebieden van de Ukrainse SSR zou verbinden. Tekenend was hierbij, dat de door de Poolse vertegenwoordiger in dit verband gedane suggestie voor een opleving van het goederenverkeer tussen deze zo met elkaar verbonden gebieden stuitte op een uiterst koele houding aan de zijde van de deelnemers aan de conferentie.
In de periode van 1924—1928 werden nauwkeurige opmetingen gedaan van de gezamenlijke lengte en op basis daarvan werd het plan tot wijziging van het kanaal uitgewerkt. Kort daarna werd begonnen met de kanalisatie van de Bug en van een serie van zijrivieren; dit werk vorderde echter uiterst langzaam. Pas in 1938 werden de eerste twee sluiskamers voor het Bug-Pripetj-kanaal gemaakt en een deel der reguleringswerken. De overige 8 sluizen werden in 1940 door de Sowjet-Unie gebouwd.

Een Wolga-Noordzee-kanaal.

Tengevolge van de veranderde naoorlogse verhoudingen, biedt nu een binnenscheepvaartweg. welke door Polen loopt van het Oosten naar het Westen, bijzonder gunstige mogelijkheden. Men mag op goede gronden verwachten, dat de Sowjet-Poolse goederen-ruilhandel zeer zal opleven, evenals die tussen Polen en de Duitse Democratische Republiek en tussen de DDR en de Sowjet-Unie. Kortgeleden werd door de Sowjet-regering tot de aanleg van het Zuid-Ukrainse- en het Noord-Krim-kanaal besloten, hetgeen aan de Oder-Wisła-Bug-verbinding een nog grotere betekenis zal geven. Immers, door de aansluiting op het Zuid-Ukrainse kanaal zal het Poolse binnenscheepvaartnet een directe water-verbinding krijgen met het gehele Dnjepr- en Don-stroomgebied, evenals met het Don-Basindustriecentrum, de Krim en in de naaste toekomst ook met de Wolga.
Uit het gehele samenstel van omstandigheden treedt vanzelf naar voren, dat deze Oost-West-waterweg — zo heet het project in zijn gezamenlijke lengte van de Duitse tot de Sowjet-grens — in de toekomst de hoofd-scheepvaartweg van Polen zal worden, daar hij alle overige grote Poolse waterwegen snijdt en het centrum van het land aandoet; hij loopt n.l. dicht langs Warszawa. Daardoor zal hij van zeer veel belang zijn voor het binnenlandse goederen-transport, als ook voor de im- en export en het transit-verkeer. Een en ander heeft de doorslag gegeven dat het doorvoeren van de eerste étappe, de kanalisatie van de Bug, in het Zesjarenplan opgenomen werd.

Twee waterwegen.

Het gehele project is in verschillende onderdelen verdeeld en wel het westelijk gedeelte, bestaande uit de beneden-loop van de Warta, de Notec en het Bydgoszcz-kanaal; het midden-gedeelte dat gevormd wordt door de Wisła van de Brda-mond bij Bydgoszcz tot aan de mond van de Bug bij Modlin; en het Oostelijk deel: de Bug van Modlin tot de grens met de U.S.S.R. bij Brest-Litowsk.
Het Bydgoszcz-kanaal is in zijn huidige toestand slechts bevaarbaar voor vaartuigen van ten hoogste 600 ton. Het zou zeer kostbaar zijn om het kanaal voor grotere tonnages geschikt te maken, en bovendien moeilijk door te voeren, zonder de scheepvaart stil te leggen. Men overwoog daarom nog een tweede oplossing, die in 1919 reeds als alternatief gesteld was. Volgens dit voorstel zou de Oost-West-waterweg verder zuidelijk via de rivieren de Warta-Ner-Bzura naar het dal van oorsprong van de Wisła leiden, waarbij de Bzura en de Ner door een kanaal met elkaar verbonden zouden worden. Voorts zou de bocht in de Warta bij Srem afgesneden worden via de Kornicki-meren.
Verschillende omstandigheden pleiten voor een dergelijke oplossing. In de eerste plaats zou men zo de beschikking krijgen over twee binnenvaartwegen in plaats van over één, waarbij de verkeerscapaciteit van beide samen altijd groter zal zijn dan van de eerste alleen, ook al zou deze verbeterd worden. Het verkeer langs de oude waterweg zou niet stil gelegd behoeven te worden en de kosten zouden niet veel hoger zijn.
Het tweede voordeel zou zijn, dat de nieuwe scheepvaartweg door de stad Poznań en het gebied van Kujawien voert, waar in de eerstkomende tijd een uitbreiding van de chemische industrie, in het bijzonder van kunstmestfabrieken, plaats zal vinden. Bij Leczyca leidt hij verder langs het textielindustriegebied van Lódź. Zo worden dus belangrijke industriegebieden op het waterwegenverkeersnet aangesloten, waar deze belangrijke verbinding tot nu toe ontbrak.
Voor het transitoverkeer, bijvoorbeeld tussen de D.D.R. en de Sowjet Unie, zijn beide verbindingen in verkeerstechnisch opzicht en wat betreft de afstand volkomen gelijkwaardig. Voor het vrachtverkeer van Silezië over de Bzura zal de totale afstand in de richting van Oost-Polen na de voltooiing van het Centrale Kolenkanaal met ruim 100 km verkort worden, want in het andere geval moesten alle scheepsvrachten over Toruń en dan stroomopwaarts over

de Wisła geleid worden. Ook dit derde voordeel legt een groot gewicht in de schaal.
Ten vierde zouden op de tweede waterweg zwaar geladen aken het ongeveer 57 km lange stuwmeer bij Włocławek, dat daar in de eerstkomende jaren door een dam in de Wisła gevormd wordt, kunnen vermijden. Dit is van veel belang aangezien de hoge golfslag de lading in gevaar zou kunnen brengen.
Het Oostelijke gedeelte van de Oost-West-waterweg van Modlin tot aan de Sowjetgrens, wordt gevormd door de benedenloop van de Bug. Daar zijn stroomsnelheid bij Brest-Litowsk in droge tijd tot ongeveer 15 m^3/seconde daalt en het verval zich slechts tussen 0,00016 en 0,00023 beweegt, kan men hier ondanks stroomregulatie niet voldoende diepte voor de rivierscheepvaart bereiken. Boven Włodawa is evenwel de aanleg van een stuwdam en waterreservoir met een bevattingsvermogen van ongeveer 1 milliard m^3 geprojecteerd. Op deze manier zou de waterverplaatsing bij Małkinia tot op 80 m^3/seconde en bij Wyszków zelfs tot 100 m^3/seconde vergroot worden. Dit maakt echter tezamen met een overeenkomstige vernauwing en regulatie van de stroombedding de vaart met aken van ten hoogste 300 ton mogelijk. Het probleem van de scheepvaart met vaartuigen van 1000 ton is hierdoor echter ten ene male nog niet opgelost. Derhalve bevatten de uitgewerkte ontwerpen de kanalisatie van het gezamenlijke Buggedeelte met een serie trapsgewijze sluizen met zijkanalen. In de oudere projecten uit de jaren 1916—1928 waren betrekkelijk kleine stuwen met kleine reservoirs en lange zijkanalen opgenomen. In de latere en in het bijzonder de jongste plannen worden daarentegen hogere stuwen met belangrijk grotere bassins ontworpen, waardoor men minder sluistrappen nodig heeft. De voorhanden zijnde energie-bronnen worden daardoor intensiever benut, zij het dan ook ten koste van meer grond. Alle ontwerpen hebben evenwel gemeen, dat zij rekening houden met het waterwegenknooppunt Warszawa, hetwelk gevormd wordt door het kanaal Zerań-Zegrze met de binnenhaven Zerań, alsmede door de Wisła en de Bug ten Noorden van Warszawa.

Een nauwkeuriger schatting van het te verwachten vrachtverkeer op de nieuwe Oost-West-waterweg is op het ogenblik nog niet mogelijk. Men kan echter wel bij benadering vaststellen welk peil het toekomstige goederenvervoer bij een normale ontwikkeling van het economisch leven in Polen zal bereiken, namelijk door vergelijking met de verhoudingen op het Duitse Mittelland-kanaal, waarop het vrachtverkeer na zijn opening de 10 millioen ton bereikte.

Wanneer men in aanmerking neemt, dat het goederenvervoer in Polen aan het eind van het Zesjarenplan per hoofd van de bevolking zelfs nog iets hoger zal liggen dan in het Duitsland van 1937, dan mag men wel aannemen, dat het goederen-transport op de Poolse Oost-West-waterweg diezelfde intensiteit zal bereiken, daar het in de Poolse binnen-scheepvaart dezelfde plaats inneemt als het Mittelland-kanaal in Duitsland en ook het verlengstuk daarvan vormt.

Het gebruik van de waterkracht. Terwijl men bij het vooruit berekenen van het toekomstige goederenverkeer met onbekende grootheden moet rekenen, valt deze moeilijkheid bij de berekening van de ter beschikking staande waterkracht weg, daar deze berekend kan worden uit het momentele verval en de stroomsterkte.
In dit opzicht heeft de Bug niet heel veel betekenis ten gevolge van zijn geringe verval (het totale verval van Brest-Litowsk tot aan zijn uitmonding in de Wisła bedraagt ongeveer 60 meter), zijn lage oevers en zijn lage waterstand in het droge jaargetijde. Naar schatting zijn op dit gedeelte 300 millioen kWh te benutten, en in het gunstigste geval door de stroominhoud door middel van opstuwingen te nivelleren ca. 400 millioen kWh. De voornaamste waarde van de Bug is echter die van verkeersader.
Geheel anders is de situatie op het overeenkomstige Wisłagedeelte tussen Toruń en de monding van de Bug boven Warszawa. Met behulp van een stroom-regulering kan hier de Wisła zonder veel moeilijkheden gedurende het grootste deel van het jaar bevaarbaar gehouden worden voor schepen met een laadvermogen van 1000 ton. Tevens vormt dit gedeelte een belangrijk waterkrachtreservoir met in totaal ca. 2,5 milliard kWh per jaar. In verband daarmee is in de plannen voorzien in de aanleg van een stuw-bekken en energiebedrijf bij Włocławek met een jaarlijkse productiviteit van 500 millioen kWh, van een tweede bij Wyszogrod van 300 millioen kWh en van een derde bij Warszawa van eveneens 300 millioen kWh per jaar.

DE TOESTAND VAN DE
PLANTENVEZELSTOF-INDUSTRIE

De Poolse linnenindustrie beschikte voor de tweede wereldoorlog slechts over een zeer gering aantal vlasspinnerijen en weverijen en vooral over weinig machines voor de verwerking van vlasstro tot linnen. Het grootste deel van de binnenlandse grondstof werd in de huisindustrie verwerkt. Opgemerkt zij, dat omstreeks 1930 in Polen een speciale actie ter bevordering van de linnenindustrie werd ingezet.
Centra van de vezelindustrie waren vóór de oorlog: Zyrardów voor de linnenindustrie, Częstochowa voor de verwerking van jutevezels, en Bielsko voor de verwerking van beide grondstoffen.
De productie bedroeg in 1937 ongeveer 8,100.000 kg linnen garens en 5,800.000 kg linnen weefsels.
De linnen weefsels en deels ook de afval ervan werden geëxporteerd, waarbij als voornaamste afnemers Tchechoslowakije, Duitsland en België optraden. De prijzen op de buitenlandse markten waren echter zeer laag.
Na de tweede wereldoorlog nam Polen in de Westelijke gebieden een belangrijk aantal linnen-fabrieken over; daarin ontbraken echter alle machines en andere benodigdheden, het technische en leidende personeel en zelfs een voorraad grondstoffen.
Het jaar 1945 was dus een periode, waarin alleen de organisatie van de industrie werd opgezet en de fabrieken op gang gebracht werden. De eigenlijke productie kon pas in 1946 beginnen. Het gebrek aan grondstoffen werd opgeheven door leveringen uit de Sowjet-Unie, waardoor Polen in 1946 zijn behoefte aan vezelplanten voor 68,6 % en in 1947 nog voor 33,2 % dekte.
De binnenlandse grondstoffenbasis was dus bij de ontwikkeling van de linnen-industrie sterk ten achter gebleven. Daarom wijdde men hier in de volgende jaren speciale aandacht aan en versterkte de planmatige actie voor de verbouw van vlas en hennep. De voorjaarsuitzaai van 1947 leverde bij de oogst

tengevolge van gebrek aan zaad en kunstmest niet de verwachte resultaten op. Pas in 1948 treedt in dit opzicht een verbetering op, terwijl de bebouwde oppervlakte, vergeleken met 1946, met 500 % werd uitgebreid. In 1949 lagen de verhoudingen nog gunstiger, zodat slechts een kleine hoeveelheid vlas van hoge kwaliteit, van een soort die toen in Polen niet gelukt was, uit België moest worden ingevoerd.

Toen het driejarenplan ten einde liep, was de organisatie van de vezelstofindustrie reeds afgesloten, zodat men bij dit plan gestelde omvangrijke taak — in 1949 moest bijvoorbeeld de geproduceerde hoeveelheid linnen weefsels 204 % meer bedragen dan in 1946 — met goed gevolg en reeds 5 maanden binnen de gestelde termijn wist te vervullen.

Aan het eind van het driejarenplan (1947—1949) was de vooroorlogse productie in de plantenvezelindustrie achterhaald. Stelt men de vooroorlogse productie op 100, dan zijn de verhoudingscijfers van de productie in de jaren 1947—49 als volgt:

Product	Vooroorl. productie	1947	1948	1949
Linnen garens en garens	100	142	153	197
Jute garens	100	65	95	104
Linnen weefsels en zaklinnen	100	124	144	177
Jute weefsels	100	41	59	54

Reeds begin 1948 bereikte de totale productie van vezelstofweefsels het quantum van de vooroorlogse productie. Daarentegen bleven enige afzonderlijke groepen van producten achter, daar zij vóór de oorlog als afzonderlijke posten slechts op grond van buitenlandse opdrachten werden gefabriceerd. Tegenwoordig is het de tendens, de gangbaarste soorten van elke groep, waarvan de voortdurende afzet verzekerd is, voor de fabricage aan te wijzen.

Tijdens het driejarenplan produceerden de linnen- en overeenkomstige industrieën: bedden- en tafellakens, stoffen voor costuums en hemden, handdoeken, zakdoeken, matrassenstof, huiven, zeildoek, strozakken, zakken, oogst-bindgarens, alle soorten touw en naaigarens. Deze veelzijdige sortering, evenals de kwaliteit van haar product, n.l. grote duurzaamheid, zuiverheid, gladheid, e.d., verleent aan de gehele textielindustrie grote betekenis.

De kwaliteitsproductie nam onder het driejarenplan als volgt toe: in 1947 met 78,4 %, in 1948 met 81,6 %, in 1949 met 89,5 %.

De voortdurende verbetering van de kwaliteit der productie had tot oorzaak: steeds betere grondstof, scholing der arbeiders en verbetering van de machines.

Met de uitbreiding der productie nam het aantal arbeiders toe, zodat aan het eind van 1949 het aantal in deze industrie werkzame personen 173 % meer dan dat van 1946 was. Met deze toename ging samen de selectie en beroepsscholing van het personeel, welke men sinds 1946 voor de toen in bedrijf genomen fabrieken invoerde; van de aanvang af, was het doel de omvang van de productie te doen toenemen en tevens de kwaliteit te verbeteren.

DE POOLSE NATIONALE F

In de grote zaal van Krasnapolski: gefascineerd luistert het publiek naar Lya Ziverts, die Poolse volksliederen zingt

De viering van de Poolse Nationale feestdag op 22 Juli j.l. was een groot succes. De grote zaal en het balcon in Krasnapolsky waren overvol en het publiek was geestdriftig. De voorzitter S. van Praag hield een inleiding, waarin hij sprak over de betekenis van deze dag en in korte trekken schetste, welk een schier ongelooflijke ontwikkeling het economische leven in Polen heeft genomen in het korte tijdsbestek van het drie- en het zesjarenplan. Hierbij wees hij o.m. op het verrijzen van nieuwe steden, het ontstaan van nieuwe mijnen en de bouw van grote fabriekscomplexen. Tenslotte gaf hij een beeld van de vlucht, die het culturele leven in al zijn vertakkingen genomen heeft.

De kunstenaars, die het eerste deel van het programma uitvoerden, oogstten veel bijval.

Het spreekt wel vanzelf dat Nel Oosthout de aandacht gespannen hield door haar voordracht van Poolse verzetsgedichten. In het bijzonder ontroerde zij met de dictie van het gedicht van A. van Collem: „Slagveld".

Poolse volksliederen konden wij ditmaal voor het eerst ons publiek doen horen, vertolkt door

De linnenindustrie organiseerde de industriële scholing reeds in het eerste jaar van het driejarenplan en wel in twee richtingen: ten eerste een scholing van ongeschoolde volwassen arbeiders door korte cursussen; ten tweede de oprichting van talrijke industriescholen voor jonge arbeiders en van een aantal industrie-gymnasia voor de nog niet in de industrie werkzame jeugd. Tot 1950 werden in massa-cursussen ongeveer 7100, in speciale cursussen 1200 personen geschoold. Het aantal leerlingen van de industriescholen bedroeg 1480 (1949).

De arbeidswedijver begon reeds in 1947 in de linnenindustrie. In November van dat jaar werd in het eerste bericht hierover het aantal deelnemers op 13,3 % van alle daarbij werkzame arbeiders geschat. In de volgende jaren nam het aantal voortdurend toe en eind 1949 nam 53,6 % van het totaal aantal arbeiders er aan deel. Tevens steeg het loon per uur van 1946 tot 1949 met 310 %.

Het driejarenplan schiep voor de arbeiders eveneens betere arbeidsvoorwaarden. Wat de veiligheid en de hygiëne betreft waren vóór de oorlog de toestanden in deze fabrieken buitengewoon slecht, terwijl doktershulp ontbrak. Pas met het ontstaan en de consolidatie van de volksdemocratische maatschappijorde verbeterden na de oorlog deze toestanden snel. Reeds onder het driejarenplan werd intensief gewerkt aan de invoering van een moderne en rationele arbeidsveiligheid en van hygiëne in de fabrieken. Ongeveer 40 % van alle machinale en technische werktuigen werden toen van veiligheidsinstallaties voorzien, voor goede verlichting werd gezorgd, de fabrieken kregen sanitaire inrichtingen, goede ventilatie, e.d. Nieuwe veiligheidsmaatregelen werden voorgeschreven en de arbeidsbescherming werd ook tot het gezin van de arbeiders uitgebreid.

Het zesjarenplan schrijft opnieuw een enorme uitbreiding van de vezelstofindustrie voor: tot 1955 een toename van 201,8 % tegenover 1949, d.i. 335 % tegenover 1946. Per hoofd der bevolking berekend, zal de productie van garens 152,3 % en van weefsels 152,1 % vergeleken met 1949 bedragen.

Deze opmerkelijke stijging van de productie wordt mogelijk gemaakt door uitbreiding der bedrijven en modernisering van het productieproces en eveneens door de oprichting van een nieuw centrum van de linnenindustrie in Noord-Polen en door een intensieve beroepsscholing. Zo werden ongeveer 13000 nieuwe ongeschoolde arbeiders tot vakarbeiders geschoold, en onafhankelijk hiervan heeft nog een massascholing plaats van arbeiders, die bij de gestelde normen ten achter blijven. De 15 scholen van de linnenindustrie leverden 2500 leerlingen met een hoger beroepsdiploma af.

Het plan bevat voor 1955 een aantal van 50.000 arbeiders, d.i. 147,9 % vergeleken met 1949; voor de sociale voorzieningen wordt vijf maal zoveel kapitaal als in 1949 ter beschikking gesteld. Dit is vooral nodig, omdat in de vezelstofindustrie het aantal vrouwelijke arbeidskrachten sterk zal toenemen en dus allereerst de bescherming van moeder en kind uitgebreid moet worden. Voor de arbeidshygiënische en veiligheidsinrichtingen bevat het plan een bedrag van 75 millioen złoty.

EESTDAG IN AMSTERDAM

een zangeres van Slavische afkomst, Lya Ziverts. Hoewel geen Poolse van geboorte, wist zij met zuivere intuïtie en een ongeaffecteerd, natuurlijk optreden het karakteristieke te treffen wat in deze fijn poëtische originele volkskunst leeft. Met gemak bereikte haar frisse stem de grote zaal tot in de uiterste hoeken. Uit het daverend applaus, dat geen einde scheen te zullen nemen, bleek hoezeer ook het Hollandse publiek deze, in Nederland nog weinig bekende, kunstenares naar waarde wist te schatten. Pas na de toegift, het algemeen geliefde volkslied „Krakowiak", liet men de artiste node gaan. Felix de Nobel was uiteraard als begeleider een waardige partner.

Na de pauze werd de nieuwe Poolse film „De première van Warszawa", die wij speciaal voor deze gelegenheid aanvroegen, vertoond.

Tengevolge van het feit, dat deze film verder in Nederland niet meer gedraaid wordt, was de tekst alleen in het Pools; voor het brede publiek bleek dit een belemmering om de culturele en geschiedkundige inhoud voldoende in zich op te nemen.

Lya Ziverts en Felix de Nobel op het podium

Foto rechts:
Op 22 Juli werden 9 woonblokken in de nieuw verrijzende stad „Nowa Huta" ter beschikking van de arbeiders gesteld

Foto links onder:
Op 22 Juli werd dit grote centrale warenhuis in gebruik genomen

Foto links:
In Dychów verrijst het grootste electriciteitswerk van Polen. De arbeiders besloten 2000 uren te bezuinigen bij de werkzaamheden van het monteren

Foto rechts onder:
Polen bouwt zelf reeds zeeschepen. Een blik op de werf te Gdańsk

Opening van nieuwe bedrijven

ter gelegenheid van de Nationale Feestdag

Door de vrijwillige verplichtingen der Poolse werkers in het kader van de Juli-prestatie ter ere van de Nationale Feestdag op 22 Juli, konden een serie nieuwe bedrijven van de Poolse industrie, waarvan het in bedrijfnemen volgens het plan eerst maanden later op het programma stond, binnen de gestelde tijd, reeds op de 22e Juli, geopend worden.

In Warszawa werd het Centrale Warenhuis, het grootste in Polen, geopend; voorts de, op het „Huis van het Poolse woord" na, grootste drukkerij en graphische inrichting: het Graphische Centrale Instituut van het Ministerie van Nationale Verdediging.

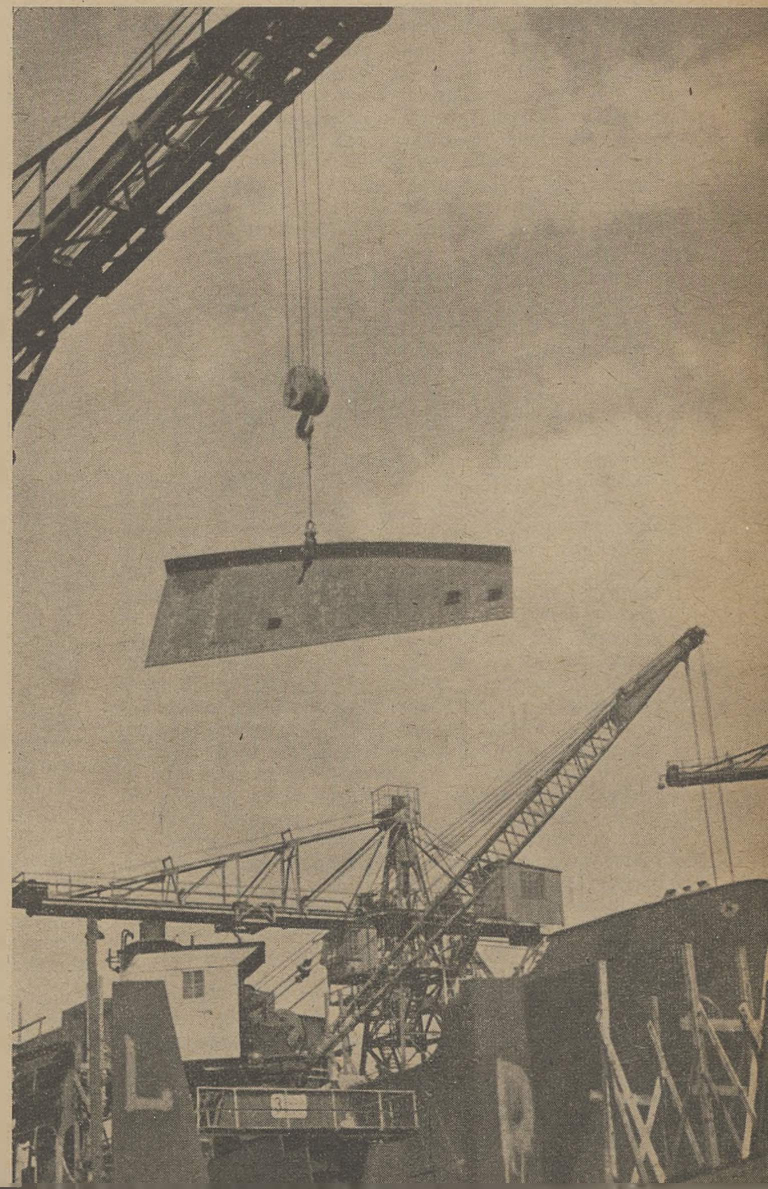
In Opole werd het nieuwe Odra-Cement-bedrijf in gebruik genomen, terwijl in Brzeg (Wojewodschap Opole) de productie in de grootste olieslagerij van Polen een aanvang nam.

In het textiel-combinaat van Piotrków begonnen de machines reeds de 21e Juli te draaien, hoewel de aanvang der productie oorspronkelijk voor de maand October van dit jaar op het programma stond. In Wrocław vond de opening van de grootste Poolse maccaroni-fabriek plaats, in Gniezno die van een looibedrijf.

In Starograd begonnen de pharmaceutische fabrieken de productie van sulfathiazol, een medicament dat tot nog toe in Polen niet gefabriceerd werd.

In Swinoujście werd de nieuwe zee-vissershaven in gebruik genomen, de eerste stoomvissersboten liepen met hun lading binnen. De verwerking van de vangsten geschiedt in een nieuw ingerichte visserijcombinatie. Deze nieuwe basis voor de zee-visserij verkort de vaart naar de vanggebieden met ong. 200 zee-mijlen en maakt het aldus de vissersboten mogelijk om in elk seizoen een maal meer uit te varen. De kosten voor de exploitatie van de vissersvloot worden daardoor met 15% verlaagd.

Evenzo werden in talrijke andere Poolse steden nieuwe bedrijven, culturele inrichtingen en woongelegenheden ingewijd, waaronder bijvoorbeeld de mechanische gieterij in de automobielfabriek Starachowice, in de Warszawase fabriek voor precisie-meetinstrumenten verscheidene nieuwe productie-hallen en -afdelingen, in Warszawa voorts het gebouw van de Internationale Persclub, evenals een kliniek van de Academie voor Medicijnen; in Katowice het Huis van de Pers (met drukkerij) en het Cultuurhuis; in Lódż een modern bakkerijbedrijf en nog vele andere.

FESTIVITEITEN
op de Poolse Nationale Herdenkingsdag
IN POLEN

Ter deelneming aan de feestelijkheden op de Poolse Nationale Feestdag (22 Juli), de 7e verjaardag van de afkondiging van het manifest van Lublin van het Poolse Nationale Bevrijdings-Comité, waren buitenlandse regerings-delegaties uit de Sowjet-Unie, de Volksdemocratische landen en uit de Duitse Democratische Republiek, aangekomen. Onder de gasten uit de Sowjet-Unie bevonden zich de Plaatsvervangend Voorzitter van de Minister-Raad van de U.S.S.R., W. M. Molotow, alsmede de Maarschalk van de Sowjet-Unie, G. K. Shukow.

Grote manifestaties op de Nationale Feestdag vonden behalve in Warszawa ook in alle andere streken van Polen plaats. In veel steden werden op deze dag nieuwe bedrijven geopend, waarbij hoge regeringspersoonlijkheden aanwezig waren.

In alle Wojewodschap-steden werd in een feestelijke samenkomst een terugblik gehouden over de veelal zeer beduidende resultaten van het afgelopen jaar. In Warszawa vond een grote militaire parade voor Maarschalk Rokossowski plaats, waarbij zich een defilé van de Jeugdorganisatie „Dienst aan Polen" en van 8000 sportbeoefenaars aansloot.

De resultaten van zeven jaren arbeid.

De Poolse Staatspresident Bierut herinnerde in het begin van zijn rede er aan, dat reeds zeven jaar geleden, toen het Poolse Nationale Bevrijdings-Comité en later de Voorlopige Poolse Regering de macht in het door het Sowjet- en Poolse leger bevrijde land overnamen, het Juli-manifest de weg had gewezen voor de wederopbouw van het door de oorlog verwoeste land en van de natie.

Zeven jaren heeft Polen — zo vervolgde de President — trouw de weg gevolgd, die dat historische Manifest aangegeven heeft. Gedurende deze zeven jaren doorleefde het Poolse volk een radicale hervorming vol scheppende kracht. Van een gemeenschap, die door kapitalisten en groot-grondbezitters beheerst werd, van een gemeenschap, waaruit door het internationale kapitaal het bloed en de levenskrachten gezogen werd, waarin de boeren geen land bezaten, de arbeiders geen werk hadden en de intelligentia geen gelegenheid had om haar kundigheid ten nutte aan te wenden, waarin de gummi-knuppel en het fascisme wet waren; van een gemeenschap, die in de afgrond van de nederlaag in September '39 gestort was — heeft de Poolse natie zich verheven en omgevormd, is zij in de afgelopen zeven jaar gegroeid, heeft zij haar krachten vermenigvuldigd en de gunstigste voorwaarden voor haar verdere ontwikkeling gewaarborgd. Daarom ziet Polen heden op de resultaten, die in deze zeven jaren van harde arbeid en onbaatzuchtige inspanningen van de breedste massa's van Polen bereikt zijn, met een gevoel van voldoening en van nationale trots terug.

Als gevolg van deze inspanningen werd Polen een verenigde en sterke volks-staat. Als gevolg van deze inspanningen is de macht onverdeeld overgegaan in handen van de volksmassa's. In overeenstemming met de wil van de natie, in overeenstemming met het streven van vele generaties van Poolse revolutionairen, en ondersteund door het voorbeeld en de hulp van de Sowjet-Unie, heeft Polen onherroepelijk de weg van opbouw en van het socialisme betreden.

Daarop besprak de president de resultaten van deze zeven jaren van harde en offervaardige arbeid van het Poolse volk.

Doordat Polen het driejarenplan voor de wederopbouw met succes en binnen de tijd vervuld heeft en het zesjarenplan voor de opbouw van de fundamenten van het socialisme met succes doorvoert, heeft het niet alleen zijn industrie weer opgebouwd, maar tevens een belangrijke schrede voorwaarts naar de socialistische industrialisatie van het land gedaan. De hoofdelijke productie-index van de industrie bedraagt thans 364 % van de waarde der industriële productie per hoofd in de periode vóór de oorlog, hetgeen betekent, dat het industrie-potentieel thans drie-en-een-half maal zo hoog is. Door de reorganisatie en de ontwikkeling van de industrie is het technische niveau van de productie aanmerkelijk verhoogd, terwijl een aantal nieuwe takken van industrie die in het voor-oorlogse Polen onbekend waren, in het leven geroepen werd. Voor de oorlog produceerde Polen geen machines voor de sleutel-industrieën; thans daarentegen worden deze wel vervaardigd. Voor de oorlog werden in Polen geen tractoren, vrachtauto's en zeeschepen gebouwd, thans is dit wel het geval.

Tegelijkertijd heeft de Poolse landbouw zich snel ontwikkeld. Met steun van de Staat op alle gebied en een betere voorziening van kunstmesten en landbouw-machines, zijn de werkende boeren er in geslaagd hun hoeven uit de ruïnes van de na-oorlogse tijd weer te doen herrijzen, om millioenen hectaren bouwland onder de ploeg te nemen en landbouw en veeteelt snel tot ontwikkeling te brengen.

De eerste landbouw-productie-gemeenschappen ontstonden. De productie per hoofd over de gehele bevolking bedraagt thans 124 % vergeleken bij voor de oorlog.

De materiële levensstandaard van het Poolse volk is enorm verbeterd. Er zijn thans geen mensen in Polen meer, die honger lijden of in lompen gekleed gaan; er zijn geen daklozen en geen werklozen meer. Niemand heeft in Polen meer angst voor nood en armoede. Het an-alphabetisme is bijna volledig verdwenen; het vakonderwijs, alsmede de middelbare scholen en de universiteiten zijn tot een hoge graad van ontwikkeling gebracht.

Het recht op arbeid, vacantie, medische bijstand en scholing is niet langer een droom. Voor de breedste massa's van het werkende volk zijn deze grondrechten thans verzekerd.

Gunstige vooruitzichten.

Het gehele land is vervuld van productieve arbeid. Een millioen mensen is in Polen direct of indirect

bezig met het bouwen van nieuwe gebouwen voor de industrie, de landbouw, het verkeer en voor culturele en sociale instellingen.

Het nieuwe Polen geeft heden ten dage — per hoofd van de bevolking — bijna vijf-maal zoveel uit voor de bouw van nieuwe huizen en gebouwen als daarvoor zelfs in de beste jaren van de zogenaamde economische hoog-conjunctuur ter beschikking werd gesteld.

Polen is thans pas in het tweede jaar van zijn grote zesjarenplan en veel arbeid, grote inspanningen en vele moeilijkheden staan nog te wachten.

Toch openen zich reeds voor ieder zichtbaar de grote en vreugdevolle vooruitzichten op een sterk, in grote mate geïndustrialiseerd, hoog-gecultiveerd, rijk en gelukkig Polen. Elke maand arbeid haalt jaren van de vroegere eeuwenlange achterlijkheid en verwaarlozing in. Elk jaar van arbeid maakt tientallen jaren weer goed.

Vriendschap en vrede met alle volkeren.

Heden ten dage — verklaarde de President — is land en volk van Polen meer dan ooit in de geschiedenis aaneengesloten en beheerst door een groot ideaal. Dit ideaal bestaat in het opbouwen van een klasseloze maatschappij, vrij van uitbuiting, geweldpleging, honger en werkloosheid, vrij van privileges van de magnaten en kapitalisten en van de ellende der arbeiders en boeren. Dit ideaal bestaat in het opbouwen van een sterk en onafhankelijk Polen, dat strijdt voor een duurzame vrede, voor de wederzijdse achting onder de vrije volkeren en voor hun steeds groeiende vriendschap.

De Nationale Feestdag van dit jaar, nu Polen delegaties van alle naburige landen als gasten ontvangt — en deze vertegenwoordigen de opbouwende en vooruitstrevende krachten in de wereld — is onder meer een schitterend en groots voorbeeld voor de verwerkelijking van dit ideaal.

De groeiende vriendschap met de volken van de U.S.S.R., met de Volksdemocratieën, met de Duitse Democratische Republiek en met de voor vrede en vooruitgang in de wereld strijdende krachten zijn een machtige en onoverwinnelijke bron van vaderlandse trots en van de kracht van ons land en volk — zij is de garantie voor onze vrijheid en onafhankelijkheid, de bron van ons geloof in de onvermijdelijke overwinning van de vrede, van waarheid en gerechtigheid, in de overwinning van het socialisme, aldus Bierut.

Wijzend op de imperialistische oorlogsvoorbereidingen, verklaarde de Staatspresident, dat het Poolse volk deze met verontrusting gadeslaat.

Evenals de Sowjet-Unie en alle Volksdemocratieen is Polen door de grote, vreedzame opbouw in beslag genomen, evenals de Sowjet-Unie en alle Volksdemocratieën wil Polen zich niet mengen in de problemen van andere staten en gelooft het aan de mogelijkheid van een vreedzaam naast elkaar bestaan en een verregaande samenwerking tussen de volken, ongeacht de verschillen van sociale en politieke systemen.

Na speciaal het woord gericht te hebben tot de delegatie van de Sowjet-Unie, droeg de Staatspresident ook aan de andere regeringsdelegaties op hun volken en regeringen de groeten van het Poolse volk over te brengen en zijn dankbaarheid voor de vriendschap en samenwerking.

TYCHY

EEN NIEUWE STAD IN HET KOLENGEBIED

Tychy is een klein plaatsje, ongeveer 17 km van Katowice verwijderd. Een paar duizend inwoners, in het groen van de tuinen, rode huisjes met platte daken, een hoofdstraat vol kuilen.

Tot voor kort hadden slechts weinigen er van gehoord. Misschien een enkeling, die door Zaglębie reisde, stellig een bierliefhebber, die wist, dat de brouwerij in Tychy goed bier maakt. Terloops zij opgemerkt, dat deze bierbrouwerij zeer oud is. In 1929 heeft zij haar driehonderdjarig bestaan gevierd. Wie de laatste tijd veel gelezen en gehoord heeft over de bouw van Nowe Tychy, een stad van 100.000 inwoners, zal, wanneer hij pas aankomt, ongetwijfeld verwonderd zijn over de slaperigheid en de stilte van het stadje. Zodra men echter op de weg bij de spoorbaan komt, voelt men, dat er hier gebouwd wordt. Men kan zien, dat er een enorm verkeer heerst, want daar, waar nog geen geplaveide wegen zijn, is de zachte aarde doorkruist door de talloze sporen van de wielen van vrachtauto's en karren. Nu trekt er juist een lange rij wagens voorbij, die volbeladen zijn met bakstenen.

— Is het nog ver naar Nowe Tychy? — vroeg ik een voorbijgaande vrouw.

— Waarheen? Naar Tychy? — De vrouw sloeg haar hoofddoek, die tot op haar ogen viel, een beetje terug. — Het is hier, achter die bocht, waar die wagens afbuigen, — antwoordde zij met haar harde, Silezische accent. En even later hoorde ik, hoe zij in zichzelf mompelde: — Vroeger vroeg geen sterveling de weg naar Tychy. Dat is nu anders geworden!...

De eerste huizenblokken.

„Achter de bocht" kan men inderdaad het hele bouwterrein overzien. Op het uitgestrekte gebied, dat voor het grootste deel nog met gras is begroeid, verrijzen reeds de rode muren van de eerste huizenblokken der nieuwe stad. Over de rails, die zich over het hele terrein uitstrekken, rammelen en ratelen de met stenen beladen kipkarretjes. En door de poort rijden steeds weer nieuwe transporten met bouwmaterialen, welke op sommige punten tot enorme stapels opgehoogd zijn.

Het wemelt hier van arbeiders en pioniers, die hier hun vacantiepractijk volbrengen. Het is een machtig gedreun van machines — excavateurs en betonmolens. Tegen de met asgrauwe wolken bedekte hemel tekenen zich de hijskranen af.

Ingenieur Mucek verstrekt ons fantastische cijfers over Nowe Tychy. De stad zal 100.000 inwoners hebben. De eerste étappe, die in 1955 voltooid moet zijn, zal woonruimte bieden aan 30.000 mensen. Op het ogenblik is de belangrijkste taak, nog dit jaar 21 huizenblokken gereed te maken. In het volgende jaar zullen de bouwers van Nowe Tychy dan in deze blokken 1300 woonkamers aan de eerste huurders overdragen.

Arbeidershotels.

De eigenlijke bouw is in Juni begonnen. Daarvóór is het terrein in orde gemaakt. Tegelijkertijd heeft men een aanvang gemaakt met de aanleg van een brede weg, welke momenteel reeds geplaveid wordt. Nu zullen de wagens, die de materialen vervoeren, tijdens de herfstregens en de voorjaarsoverstromingen niet meer in de modder wegzakken.

In de eerste twee blokken zullen arbeidershotels worden ingericht. De arbeiders, die aan de opbouw van Nowe Tychy werken, zijn hoofdzakelijk mensen uit dorpen van de districten Pszczyn, Zywiec en andere, ver afgelegen districten.

Toen wij bij onze zwerftocht midden op het bouwterrein waren gekomen, vertelde ir. Mucek ons:

— Al wat er op dit ogenblik gedaan wordt, is slechts een druppel in de zee. Kijkt u maar eens. Daar, midden tussen de bomen, kan men vaag de omtrekken van een driehoekige toren zien —. Inderdaad maakten de mist en de grote afstand, dat men de toren op de aangewezen plaats slechts in zijn fantasie kon zien. Welnu, — zei de spreker met vuur —, daar komt de markt van Nowe Tychy.

Het bouwplan van de stad.

Waarom wij juist hier bouwen? — herhaalde ir. Trzeciak onze vraag. — Daarvoor zijn redenen te over. Zoals u weet, is er hier een buitengewoon rijk kolenbekken. In het hele wojewodschap Katowice is het woningprobleem een brandende kwestie, ofschoon voor de woningbouw hier, na Warszawa, de grootste bedragen geïnvesteerd worden. Vóór 1950 hebben wij 49 woonwijken gebouwd voor 65.000 mensen. Maar door de uitbreiding van de industrie, die steeds meer mensen hierheen trekt, zijn er nog veel meer huizen nodig. In het kader van het zesjarenplan moeten wij 130.000 woonkamers afleveren.

Wij stonden dus voor de keus, òf bij de fabrieken enige tientallen woonwijken te bouwen, òf één grote stad als centrum. Uit economisch en maatschappelijk opzicht bleek de tweede oplossing de beste. Want het is economischer water, licht en gas naar één stad aan te leggen dan dit te doen in enige tientallen woonwijken, die op grote afstand van elkaar liggen. Bovendien kan men in een stad de bevolking meer voordelen bieden, nog afgezien van theaters, bioscopen, clubs en cultuurhuizen.

Goede verbindingen.

Er moest dus een terrein gezocht worden. De keus viel op Tychy, omdat zich hier op enkele kilometers afstand mijnen, hoogovens en industriële fabrieken bevinden. Bovendien is het een gelukkige omstandigheid, dat dit terrein, hoewel het in het kolenbekken ligt, de eerste decennia niet geëxploiteerd zal worden, met het oog op de zeer diepe ligging van de kolenlagen.

En kijkt u nu eens hier. — Directeur Trzeciak vouwde een grote kaart open. — Deze donkere plek hier, dat is Stare Tychy. De lijnen, die elkaar hier kruisen, stellen twee grote spoorverbindingen voor: Warszawa — Brama Morawska en Zaglębie Rybnickie — Kraków. In het zesjarenplan zal bij de electrificatie van de lijn Warszawa—Katowice ook het 17 km lange traject Tychy—Katowice geëlectrificeerd worden. Hierdoor krijgt de stad een prachtige verbinding met de hoofdstad van Opper-Silezië. Op de andere spoorlijn: Zaglębie Rybnickie—Kraków ontbreekt momenteel het centrale traject Tychy—Stary Bieruń. Dit zal vóór het einde van het volgende jaar gereed zijn. Maar het blijft niet bij spoorlijnen. Er zullen door Tychy twee prachtige asfaltwegen lopen: Katowice—Bielsko en Wroclaw—Katowice.

De ontwikkeling van de stad.

Het potlood gleed naar drie groene plekken. Dit zijn bossen ten Zuiden, Noorden en Westen van Tychy. En omdat de wind hier overheersend Zuidwest is, zal de stad geheel geïsoleerd zijn tegen de schadelijke

rook uit de mijnen, fabrieken en hoogovens, die de plaag van de plaatsen in Zagłębie is. De stad zal zich naar het Zuiden uitbreiden tot aan het schone meer Paprocany, waar een heerlijk Zondagsoord verrijst. Wij moesten ook onder de ogen zien, — gaat ir. Trzeciak voort, — waar vandaan wij water, licht en gas voor de toekomstige stad moesten aanvoeren. Dit baart echter geen moeilijkheden. Water kunnen wij uit drie bronnen putten. Daar er in Łaziski een electrische centrale is, levert ook de stroomvoorziening geen probleem op. Wij moeten in Tychy slechts een bijstation bouwen. Gas zullen wij aanvoeren uit de pijpleiding, die 4 km ten Noorden van Tychy loopt.

Een stad van 100.000 inwoners.

Het terrein, waar heden de eerste woonblokken der nieuwe stad verrijzen, grenst aan Stare Tychy. Hierdoor zal het gemakkelijker zijn dit plaatsje met de nieuwe stad te verbinden. Ook zal dit de aanvoer van vers fruit, groente en zuivelproducten vereenvoudigen.

Tychy zal plaats bieden aan 100.000 inwoners. Maar bovendien zal het de moeilijkheden van het overbevolkte Katowice verlichten door vele centrale bureaux, die voor het gehele bekken van belang zijn, over te nemen, wat dank zij de geringe afstand tussen beide steden heel goed mogelijk is.

— Wanneer zal de bouw van Nowe Tychy voltooid zijn? — Het antwoord van dir. Trzeciak luidt: Over achttien jaar. — Maar even later schoot hij in een lach en zei: — Dit heeft men tenminste uitgerekend. Maar indien wij in aanmerking nemen, dat onze arbeidsproductiviteit volgens de plannen het volgend jaar zeven maal zo groot zal zijn als dit jaar, en indien dit zo doorgaat, dan kunnen wij misschien al veel eerder in Nowe Tychy rondwandelen.

Teresa Szydlowska.

Het eerste Congres der POOLSE WETENSCHAP

Het eerste Congres der Poolse wetenschap, dat werd bijgewoond door leden van de regering en talrijke vertegenwoordigers der politieke partijen en massa-organisaties, werd 29 Juni jl. door Prof. Jan Dembowski, voorzitter van het uitvoerend comité van het congres en tevens voorzitter van het Poolse Vredescomité, te Warszawa geopend. Behalve een groot aantal geleerden uit alle delen van Polen waren er ook afgevaardigden uit de Sowjet-Unie, het nieuwe China, Tchecho-Slowakije, Hongarije, Roemenië, Frankrijk, Italië, Engeland, Oostenrijk, Denemarken, Zweden en andere landen. De Duitse democratische republiek was vertegenwoordigd door prof. Stroux, prof. dr Steinitz, beiden staatsprijswinnaars, prof. dr Arland en docent Hager.

In een begroetingsschrijven aan het Congres, dat door minister Rapacki werd voorgelezen, omschreef de Poolse President Bierut doel en taak van de Poolse wetenschap, die thans vooral hierin bestaan: het Poolse volk, dat de ketenen der uitbuiting heeft afgeworpen, te helpen bij de ontwikkeling van zijn scheppende krachten, bij de verhoging van zijn levensstandaard en zijn algemeen cultuurniveau.

Hierop nam de ministerpresident Cyrankiewicz in naam der Poolse regering het woord en noemde dit eerste congres een keerpunt in de geschiedenis der Poolse wetenschap. Een allereerste taak van het congres zal moeten zijn, de Poolse wetenschap de weg te wijzen, waarop zij zich met het volk zal kunnen verbinden, het volk zal kunnen dienen. Want de wetenschap kan slechts dan een scheppende taak verrichten, wanneer zij met het volk meeleeft en voor het volk werkt. De regering van Polen verschaft aan de wetenschap in dit opzicht alle mogelijkheden tot volledige ontplooiing.

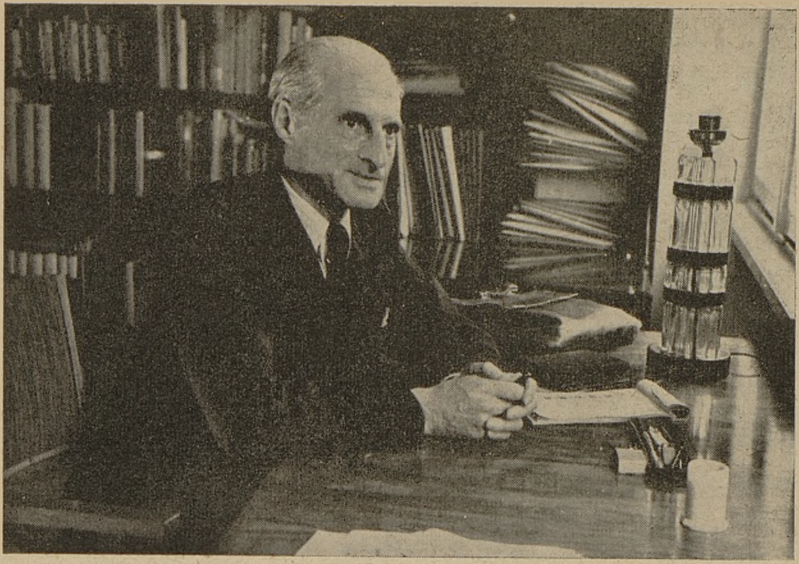
Aan de hand van statistische gegevens toonde de ministerpresident de diepgaande sociale verandering aan, die zich in de afgelopen zes jaren in Polen heeft voltrokken. Zo is het aantal scholen met hoger onderwijs van 29 in het jaar 1939 gestegen tot 79 op dit ogenblik. Het aantal studenten, in 1938/39 ongeveer 50.000, is op het ogenblik meer dan 120.000. Het aantal afgestudeerden van deze hogere scholen, dat in 1936/37 rond 6000 studenten telde, zal in de 5 jaren van 1950—55 tot 146.000 toenemen, dat is op een jaarlijks gemiddelde van ongeveer 30.000 afgestudeerden vijfmaal zoveel als voor de oorlog.

Ook de verandering in de sociaal-politieke structuur van Polen weerspiegelt zich voortdurend sterker in de bevolking der universiteiten. Zo vertegenwoordigen de uit de arbeidersjeugd voortkomende studenten, wier aandeel in 1935/36 nog geen 7% bedroeg, thans reeds 59% van het totaal, terwijl het aandeel van de boerenjeugd van 6 op 25% steeg. Deze omkeer zal een grote invloed ook op de ontwikkeling en de problemen van de Poolse wetenschap uitoefenen. Tezamen met de ketenen, die eens het Poolse volk in zijn vrije ontwikkeling belemmerden, worden nu ook de ketenen die tot nu toe de ontwikkeling der Poolse wetenschap remden, verbroken.

Onder de buitenlandse gedelegeerden, die in naam van de wetenschap van hun landen het congres begroetten, bevonden zich de bekende Engelse geleerde Prof. Needham, de Zweedse Prof. Silverskield en ook de vertegenwoordiger van de Academie van wetenschappen der Duitse democratische republiek Prof. Dr Stroux, die de nadruk legde op de vriendschapsbanden tussen de DDR en Polen en op hun gemeenschappelijke cultuur-tradities. Prof. Joliot-Curie, de leidende atoomonderzoeker en voorzitter van de Wereldvredesraad, wees erop, dat alle op de vernieuwing der wetenschap gerichte inspanning slechts succes kon hebben in een staat, die vreedzame doeleinden nastreeft. Daarom verenigen zich steeds meer geleerden met de arbeiders in de strijd voor de vrede, zowel in Frankrijk als in Engeland en de Ver. Staten. Deze geleerden weten, dat de woorden „vrede" en „wetenschap" niet van elkaar te scheiden zijn.

De organisatie van de wetenschap in Polen.

In het middelpunt van de eerste zittingsdag stond de rede van Prof. Jan Dembowski „Over de organisatie van de wetenschap in het nieuwe Polen". De referent herinnerde aan de twee algemeen-wetenschappelijke lichamen in Polen, de in 1872 in Kraków gestichte Academie van Wetenschappen en de Warszawase wetenschappelijke vereniging, die in de ontwikkeling van bepaalde onderzoekmethoden een belangrijke rol hebben gespeeld. De grote veranderingen echter, die zich in Polen vol-

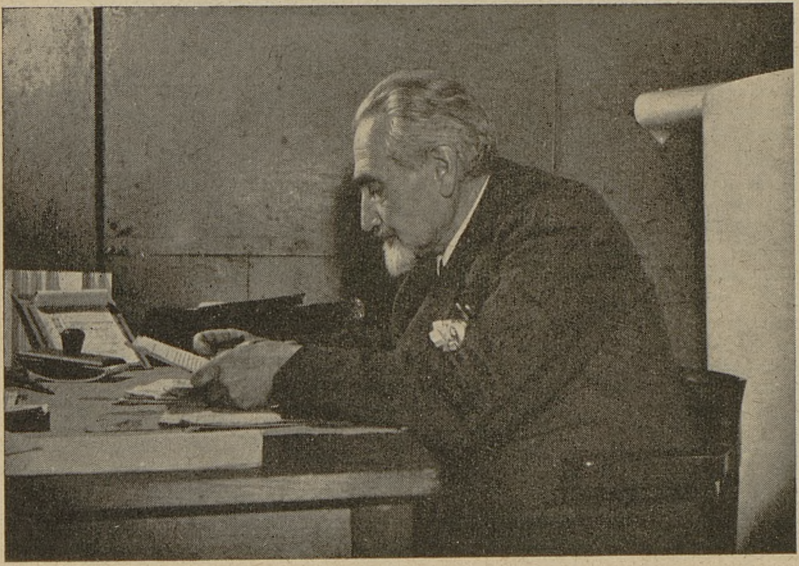
Julian Tuwim ontving de Staatsprijs

trekken, vonden in deze wetenschappelijke verenigingen nauwelijks weerklank, daar zij zich hielden aan oude, in hun tijd weliswaar progressieve, maar met het huidige leven van Polen niet langer overeenstemmende tradities. In de laatste jaren heeft Polen een grote stap voorwaarts gedaan, volkomen nieuwe opgaven en nieuwe eisen zijn gesteld, waartegen deze wetenschappelijke verenigingen niet opgewassen bleken te zijn. Hun grote historische rol moet daarom als afgelopen beschouwd worden.
Polen bouwt een nieuwe wetenschap op, een wetenschap, die rekening houdt met de behoeften van het volk, een progressieve wetenschap, die verbonden is met de eisen van het leven en met alle progressieve krachten in de wereld samenwerkt. We moeten grote eerbied hebben voor de Poolse geleerden, voor de bereidheid en de geestdrift, waarmee zij die taak van vernieuwing van de wetenschap hebben aangepakt.

De stichting van een Poolse Academie van Wetenschappen.
Hierop deelde de spreker aan de congresleden mee, dat de Poolse regering besloten had, bij het Sjem een wetsontwerp betreffende de oprichting van een Poolse Academie van Wetenschappen in te dienen. Deze Academie zou de beste wetenschappelijke onderzoekers moeten verenigen, zij zouden vrijgemaakt moeten worden van alle onderwijs- en bestuurswerkzaamheden, zodat zij zich in hun laboratoria geheel aan hun onderzoekingen zouden kunnen wijden. In tegenstelling tot de bestaande tradities zou het lidmaatschap van de Academie niet slechts een eretitel zijn, maar naast grote voorrechten, die aan de leden verleend zouden worden, zouden zij een grote verantwoordelijkheid jegens volk en staat dragen. De Academie van Wetenschappen zou de hoogste instantie zijn overal, waar over bepaalde wetenschappelijke kwesties moet worden beslist.
Het arbeidsplan der Academie zou niet slechts wetenschappelijke problemen in engere zin omvatten, maar ook problemen, die in verband staan met belangrijke en actuele opgaven van de staat.
De Academie zou talrijke onderzoekingsinstituten op alle gebieden van wetenschap omvatten; instituten, die hetzelfde gebied bestrijken, moeten door de Academie tot secties worden samengevoegd, die de leiding zullen krijgen over het werk der bij hen aangesloten wetenschappelijke instellingen. Maar ook buiten de Academie zal de wetenschap georganiseerd moeten worden. Hiervoor zullen de „Wetenschappelijke Comité's" dienen. Dit zullen òf vaste comité's zijn òf groepen, die tijdelijk worden gevormd voor de uitwerking van een speciale taak. Zij zullen onder toezicht van de Academie werken, maar geen vast onderdeel der Academie uitmaken. Het zal hun taak zijn, de plannen voor wetenschappelijke onderzoekingen buiten de Academie uit te werken en deze met behulp van de betreffende ministeries in overeenstemming te brengen met de behoeften van het land.
De Poolse Academie van Wetenschappen zal ook internationale congressen en conferenties bijeenroepen, congressen en discussieavonden over speciale problemen organiseren en Poolse wetenschap in binnen- en buitenland vertegenwoordigen.
Een zeer groot aantal organisatorische problemen wacht nog op een oplossing, die vele jaren intensieve, bewuste arbeid zal vereisen.

Het verdere verloop van het Congres.
Het congres duurde vier volle dagen, waarin ook door de verschillende secties hard werd gewerkt en tot slot resoluties werden aangenomen, die voor de verdere ontwikkeling der Poolse wetenschap van beslissende betekenis zullen blijken te zijn.

Ing. Koszczyc—Witkiewicz werd eveneens onderscheiden met de Staatsprijs voor het jaar 1951

Problemen

betreffende nationale tradities

in de Poolse Muziek

De Poolse volksmuziek bevat melodieën, waarvan de oorsprong ongetwijfeld in lang vervlogen tijden is te zoeken. Als bewijs hiervoor noemen we bijvoorbeeld pentatonische (volgens de oudste toonladder in 5 trappen) melodieën en liederen, die herinneren aan middeleeuwse toonladders en viersnarige structuren, hoewel het feit dat een bepaalde volksmelodie op de middeleeuwse toonladder is gebouwd, nog niet haar middeleeuwse afkomst bewijst: dergelijke melodieën ontstaan ook thans nog. Pentatoniek en middeleeuwse toonladders zijn natuurlijk volstrekt geen karakteristiek voor de Poolse volksmuziek, want die komen ook voor in de volksmuziek van oude Slavische volken, ja zelfs andere volken, zij het dan ook niet in dezelfde mate.

Het zou dus onjuist zijn, hierin een der voornaamste kenmerken van een Pools nationaal traditionalisme in de muziek te zien. Steeds weer treden in de structuur van de Poolse volksmuziek ook duidelijk vreemde factoren op, bijv. in de melodieën van Podhale, welke uit de 17e en 18e eeuw, misschien wel uit een nog vroegere tijd stammen. Dergelijke voorbeelden zouden met vele vermeerderd kunnen worden. In hoeverre deze factor mede beslissend is voor de nationale tradities in de Poolse volksmuziek, zullen nauwkeurige onderzoekingen uitwijzen, die zo juist begonnen zijn. Het staat nu reeds vast, dat de volksmuziek bij de vorming van een volksstijl een grote rol speelt.

De rol van de Folklore.

Deze onderzoekingen zullen vanzelfsprekend ook aandacht moeten besteden aan andere factoren van de nationale stijl, zowel in de Poolse volksmuziek als in de concertmuziek, om tenslotte nauwkeurig en zonder zich te beperken tot de eigenlijke intuïtie, welke slechts een hulpmiddel is, die kwalitatieve en kwantitatieve eigenschappen vast te stellen, die gezamenlijk de Poolse muziekstijl en zijn tradities vormen.

De folklore, die in de concertmuziek is verwerkt, is een der belangrijkste factoren, die haar nationaal karakter bepalen, maar men kan en moet ook van een nationale muziekstijl spreken bij werken, die niet op de folklore teruggrijpen, want de economische samenhang van een bepaald gebied schept een psychologische saamhorigheid, die op elk terrein van artistiek scheppen tot uitdrukking komt.

Ongeveer sinds Stanisław August valt een steeds groeiende invloed van het nationale element op de Poolse volksmuziek te constateren. Nieuwe stromingen uit Frankrijk dringen in Polen door. De bedreiging van de nationale onafhankelijkheid riep een reactie in de vorm van een groeiend nationaal gevoel op. Deze sterke stroom, die de grondslag zou vormen voor de nationale tradities, zien we opkomen met het ontstaan van de eerste nationale Poolse opera in 1778, hoewel deze niet de eerste impuls voor het cultiveren van nationale factoren in de muziek was, maar eerder het resultaat van reeds vroeger werkende krachten.

Het Poolse rythme.

Toen ontstonden de eerste Poolse symphonieën, waarin de nationale noot meer of minder sterk klinkt (symphonieën, waarin bepaalde delen een uitgesproken Pools karakter dragen). Spoedig daarna ontstaan ook de eerste artistiek bewerkte volksdansen, zoals de polonaises en mazurka's van Oginski, maar niet alleen deze. Want de nationale traditie, die zich in de Poolse dansen uit, was niet dood, ze behoefde niet eerst tot nieuw leven te worden gewekt. Maar een machtige impuls tot artistiek scheppen breekt zich baan. Polen doorstond destijds talrijke politieke en maatschappelijke schokken, die tot ver in de 2e helft der 19e eeuw de staat op zijn grondvesten deed schudden. Een uiting ervan zijn allereerst de patriottische liederen, die vanaf de laatste tien jaren der 18e eeuw tot in de zestiger jaren der 19e eeuw en later voortdurend ontstaan. Er waren vele voor het gehele volk bestemde liederen bij, die spraken van vertwijfeling en hoop van het tegen vreemde overmacht zich verzettende volk. Ze hebben veelal een sociaal karakter. Hierin ontstaan de nationale tradities, die muzikaal met het volk verbonden zijn. Zelfs het volkslied klinkt in het Poolse rythme, in het rythme van de mazurka.

Helaas staat er geen bron ter beschikking, die zich met oorsprong en ontwikkeling van het Poolse patriottische lied en zijn verhouding tot het Poolse volkslied zou kunnen bezighouden.

Maar niet slechts het patriottische lied is een bewijs voor de destijds sterkere verbondenheid met de Poolse muziekstijl en niet slechts de rijke artistieke dansmuziek, die met Poolse vormen verband hield en door Chopin werd opgenomen, wijst op deze verbinding. Ongetwijfeld schept de volksmuziek het sterkste fundament voor de vorming van een volkslied. Vat men deze muziek echter uitsluitend in de betekenis van landelijke dansmuziek en landelijke liederen op, dan vertegenwoordigt ze slechts de cultuur van een enkele maatschappelijke groep. De nationale stijl in de ruimere betekenis van het woord daarentegen omvat het geheel van de typische karaktertrekken in de muziek van het centrum van het land, dat verschillende maatschappelijke klassen omvat.

Het Poolse patriottische lied bevat ongetwijfeld reeds een uitbreiding van dit geheel van typische karaktertrekken boven één maatschappelijke klasse uit. Deze liederen zijn namelijk zowel bij de boeren als bij de burgerlijke klassen bekend. Een belangrijke rol speelt verder in dit geval niet slechts de zuiver muzikale kant, maar ook de inhoud van het lied of het muziekwerk.

Om een nationale stijl.

Een dergelijke behandeling van de problemen van stijl en van nationale tradities maakt het mogelijk,

de invloed van de nationale factor tot in verre tijden na te gaan. Het is duidelijk, dat de kracht van de nationale factor oorspronkelijk zeer miniem is en dat pas langzamerhand in de loop der tijden deze factor aan kracht wint als uitdrukking van het verzet tegen die tendenzen, welke remmend werken op het ontstaan van nationale elementen. Het aannemen van het Christendom door Polen was bevorderlijk voor de vooruitgang in die tijd. Op de duur werd de boven-nationale rol van het Gregoriaanse koraal, dat ten gevolge van de in de middeleeuwen heersende verhoudingen een alles overheersende plaats ging innemen en de autochtonie muziekcultuur sterk terugdrong, tot een factor welke de ontwikkeling van het eigen, al was het dan alleen godsdienstige lied belemmerde, hoewel het niet ontbrak aan pogingen, enige melodieën van het koraal aan nationale karaktertrekken aan te passen. Alleen reeds het gebruik van de Poolse taal in deze koralen was een bewijs voor de tendens, de cultuur der eigen omgeving tot uitdrukking te brengen.

Tot de zeer moeilijke problemen, die nog op een bewerking door Poolse musicologen wachten, behoort de ontwikkeling van de nationale factor ook in werken, die duidelijk op vreemde invloeden wijzen.

Het proces van versterking van de nationale stijl loopt parallel met het groeiende maatschappelijke bewustzijn, met de strijd om maatschappelijke en nationale bevrijding. Ondanks ernstige leemten in de muziekinventaris van Polen kan dit proces met zekerheid reeds tot het laatste kwart van de 18e eeuw worden nagegaan, ofschoon al veel vroegere verschijnselen op het bestaan ervan wijzen (bijv. liederen van de dissidenten in de 16e eeuw). Op deze wijze zal men de onderzoekingen tot het scheppingswerk van Chopin, in wien de nationale stijl zijn verhevendste uitdrukking vond, kunnen doorvoeren. En voor zover het de muziek van Chopin betreft, het nationale karakter van zijn werken is niet een gevolg van het aanwenden van de eigenaardigheden der Poolse volksmuziek, maar zij wijzen daar overheen ook op de individuele, maar beslist Poolse eigenschappen van de componist. Dit in elkaar grijpen van de volksverbonden en de individuele factor, onder de druk van de historische werkelijkheid van het Polen van die dagen, schiep een zich ongekend sterk uitende nationale stijl.

Vele schrijvers hielden zich bezig met het scheppingswerk van Chopin. Er zijn ook werken, die vooral gewijd zijn aan de speciale elementen van de werken van de Poolse componist. Maar nog steeds ontbreekt het werk, dat op overtuigende en wetenschappelijke wijze aantoont, waarop het wezen van de nationale stijl berust en waarom een muzikaal mens in de werken van Chopin het Poolse karakter ervan hoort. Het is namelijk aan geen twijfel onderhevig, dat de werken, die slechts een bepaald element en speciaal de technische eigenschappen behandelen, ondanks hun waarde het probleem niet oplossen. Men zou moeten aanknopen aan de onderzoekingen, die in de Poolse literatuur door M. Windakiewieczowa en in de Sowjetliteratuur door Paschaloff, de schrijver van de verhandeling „Chopin en de Poolse volksmuziek", begonnen zijn.

Chopin's opvolgers.

Deze onderzoekingen zouden een synthese moeten bereiken van alle kenmerken van Chopin's werken. Zulk een synthese zou niet slechts alle beïnvloedende factoren van zijn werk, maar ook de voorwaarden waaronder Chopin componeerde, moeten nagaan. Een dergelijke synthetische opvatting van Chopin's stijl vanuit het standpunt van de nationale eigenschappen van zijn muziek put echter het probleem van de Poolse nationale muziekstijl in het algemeen niet uit. Want de stijl is als historische categorie aan ontwikkelingswetten onderworpen.

Volgelingen van Chopin — in de historische betekenis — droegen ook tot een voortzetting van nationale tradities in de Poolse muziek bij, zoals bijna onmiddellijk na Chopin Stanisław Moniuszko, in wiens scheppend werk zuiver muzikale volkselementen zeer duidelijk tot uiting komen en bovendien in de inhoud van zijn opera's, cantates en liederen concrete vorm aannemen.

In het werk van Wl. Zeleński en Z. Noskowski treft men eveneens kenmerken van een nationale stijl, weliswaar in een andere nuancering aan, bij beide componisten zowel in de vocale als in de instrumentale muziek.

Natuurlijk wordt deze ontwikkeling ook in later tijd en tot op de huidige dag niet tot stilstand gebracht, ofschoon de Poolse muziek vreemde invloeden in zich opnam, die ten tijde van de late romantiek en in de nieuwste tijd zeer merkbaar waren, toen zelfs vooraanstaande Poolse componisten onder de invloed van Strauss, Reger, Skriabin en anderen stonden. Hier moet worden nagegaan, in hoeverre deze invloeden kenmerkend waren voor het scheppen der moderne Poolse componisten en in welke mate zij zich ertegen wisten te verzetten en ten slotte wat zij aan nieuwe elementen aan de Poolse nationale stijl hebben toegevoegd. Tegelijkertijd zal men dan kunnen aantonen, waarom bij voorbeeld ondanks de sterke invloed van Wagner, Tsjaikovski en Richard Strauss toch in de werken van M. Karlowicz het Poolse karakter van zijn muziek te horen is, wanneer men zonder vooringenomenheid toeluistert. Het laatste deel van het scheppende werk van K. Szymanowski is het beste bewijs ervoor, dat de nationale tradities ondanks vreemde invloeden sterk, zelfs zeer sterk waren en dat de erfenis van de muziek van Chopin in het geval van Szymanowski ertoe bijdroeg hem de juiste weg te wijzen, hetgeen wederom aan de Poolse muziek een nieuwe, nationale stijl in nieuwe, individuele opvatting verleende.

De laatste scheppingsperiode van S z y m a n o w s k i kenmerkt zich o.m. door de vorming van een nationale stijl. In deze tijd ontstonden door de veranderingen in de tonale structuur grote moeilijkheden bij de compositie van het werk, want bepaalde nieuwe harmonische middelen leidden vaak juist tot een uitwissen van het karakteristiek nationale in de muziek. Daarom moest Szymanowski tot een radicale herziening van zijn vroegere aesthetische instelling komen en van de nieuwe middelen slechts die overhouden, welke het bedoelde nationale karakter van het werk niet aantastten. Dit mag men niet uit het oog verliezen, als men in de hedendaagse Poolse muziek de voortzetting van nationale tradities wil ontdekken.

Dit probleem in de Poolse muziek heeft thans de grenzen van een zuiver theoretische vraag overschreden. De veranderingen, die in het Nieuwe Polen in de muziekcultuur zijn opgetreden en nog steeds optreden, stellen dit probleem in het middelpunt van de aandacht der hedendaagse componisten. Tussen de oorlogen werd de betekenis der nationale tradities in het Poolse scheppende muziekleven niet altijd voldoende ingezien en overschatte men vaak de van buiten komende invloeden. Pas in het naar het socialisme strevende Polen wordt door de eisen, die men aan de socialistische kunst naar haar inhoud en aan de nationale kunst naar haar vorm stelt, met alle kracht en duidelijkheid de kwestie van een nationale stijl in de hedendaagse Poolse muziek voorop gesteld. Het scheppen van een hedendaagse nationale stijl is echter zonder organisch verband met de vroegere Poolse nationale tradities in de muziek ondenkbaar.

Kleuterschool bij de steenkolenmijn „Siemianowice"

DIENST aan de VOLKSGEZONDHEID

De drie voornaamste taken, die het zesjarenplan aan het gezondheidswezen van Polen heeft gesteld, zijn: het opleiden van deskundige krachten, het oprichten van instituten en het beschikbaar stellen van voldoende geneesmiddelen en instrumenten.
Aan de opleiding van deskundige krachten, als een uiterst belangrijke factor in de dienst der volksgezondheid, wordt buitengewone zorg besteed. Het werk van de verpleegsters, het peil van de verpleging en de verzorging der zieken zijn van beslissende invloed op een goede en snelle genezing. Als directe medewerkster van de arts heeft de verpleegster een verantwoordelijke taak te vervullen: zij heeft op het terrein van haar werkzaamheid zelfstandig beslissingen te nemen, zodat de arbeidsprestatie in de ziekenhuizen wezenlijk van haar afhankelijk is. De verpleegsters vormen bovendien de omvangrijkste groep van deskundige krachten bij het gezondheidswezen. In 1949 waren er in Polen 11.238 verpleegsters en hiervan waren er 2500 met een tweejarige opleiding en 6000 met een staatsexamen. Dit aantal is gering. Om een normaal functioneren van het gezondheidswezen te waarborgen is één verpleegster op 500 inwoners vereist of twee verpleegsters voor één dokter.

Door opleiding wordt het aantal verpleegsters vergroot.

In 1949 beschikt Polen over 20 verpleegstersscholen. Onder het zesjarenplan wordt het aantal van deze scholen tot 37 uitgebreid en tot 1955 worden daar 6340 leerlingen opgeleid. Dit aantal scholen kan echter het tekort niet opheffen. Daarom denkt men erover, om in tweejarige verpleegstersscholen leergangen van zes maanden van het Poolse Rode Kruis in te richten, hetgeen tezamen met de tweejarige scholen een aantal van 40.000 verpleegsters zal opleveren.
De gezondheidsdienst van Polen zet er alles op, om het gebrek aan geschoolde krachten voor de verpleging op te heffen; door een omvangrijke actie voor opleiding in de eerste jaren van het zesjarenplan moet het voorgeschreven aantal verpleegsters worden bereikt. Bovendien wordt in de ziekenhuizen en andere inrichtingen een voortgezette opleidingscursus voor verpleegsters ingevoerd. Dit is de taak van de ziekenhuisleiding, die in de verschillende afdelingen een systematische opleiding moet invoeren en de opgeleide verpleegsters in de gelegenheid moet stellen, een examen af te leggen.
Wanneer door zulk een omvangrijke scholing het tekort kan worden gedekt, dan zullen 32 scholen, waarmee het zesjarenplan zal worden besloten, voldoende zijn, om doorlopend aan de behoefte aan verpleegsters te voldoen.
De eis van meer deskundigheid, die de gezondheidsdienst aan de verpleegsters stelt, maakt het noodzakelijk, ook voor specialisering in de opleiding te zorgen. Dit betreft allereerst de kinderverzorgsters. Hiervoor is uitbreiding van het aantal leekrachten nodig en daarom wordt de Warszawase school voor leraressen voor het verpleegstersonderwijs zo uitgebreid, dat ze in het raam van het zesjarenplan 500 leraressen zal kunnen opleiden.
Van de thans werkende verpleegsters zijn er ongeveer 3000 ordezusters. Speciale aandacht wordt geschonken aan de opleidingsklinieken en afdelingen, waarin de toekomstige verpleegsters een goede practische opleiding ontvangen. Ook door de vorming van technische assistenten wordt de kring van het verplegend

personeel uitgebreid. Zes scholen voor technische assistenten zullen tijdens het zesjarenplan 1030 nieuwe medewerksters ter beschikking stellen, wat niet weinig ertoe zal bijdragen, het peil der hygiënische inrichtingen te doen stijgen.
Het aantal vroedvrouwen, waarvan er in 1949 6896 in Polen waren, wordt onder het zesjarenplan tot 8500 verhoogd, d.w.z. 3,2 op elke 10.000 inwoners. Dit wordt bereikt door het aantal vroedvrouwenscholen van 8 in het jaar 1950 tot 10 in 1955 te vermeerderen. Dit aantal is voldoende, want reeds in dit jaar zal elk dorp een vroedvrouw kunnen hebben, terwijl aan het eind van het zesjarenplan elke gemeente over twee vroedvrouwen zal kunnen beschikken. Er wordt ook naar gestreefd, het beroepsniveau der vroedvrouwen omhoog te brengen. Voorwaarde hiervoor is een verbetering der vroedvrouwenscholen, terwijl als aanvulling korte vervolgcursussen voor vroedvrouwen zullen worden ingesteld.
Samenvattend kan worden gezegd, dat het aantal scholen voor ziekenhuispersoneel van 38 in het jaar 1949 tot 77 in 1955 met 14375 mannelijke en vrouwelijke leerlingen zal stijgen. Het aantal korte cursussen zal tot 100 worden verhoogd. Het personeel zal in 1955 57.600 personen omvatten. In de eerstkomende jaren zal het personeel dus in kwantitatief opzicht bijna aan de hoogste eisen voldoen.

Een nieuwe verhouding tot de patienten.

In het zesjarenplan van de gezondheidsdienst van Polen staat vooraan de zorg voor moeder en kind en de strijd tegen de t.b.c. Tot de uitvoering van deze taak strekken de volgende maatregelen.
Uitbouw van het net van instellingen van de gezondheidsdienst, vooral in arbeiderswijken van stad en land.
Ter beschikking stellen van deskundige krachten vooral in de arbeiderswijken.
Een hiermee overeenkomende bezetting van leidende posten in de gezondheidsdienst van de industriebedrijven.
Het scheppen van een organisatiesysteem voor medische hulp, waardoor de arbeiders gemakkelijker van de organen van de gezondheidsdienst gebruik kunnen maken; te dien einde moeten deze organen meer in de buurt van de werkplaatsen komen en dienen spreekuren te worden ingevoerd, die voor de arbeiders gemakkelijk zijn.
Preventieve propaganda vooral in de arbeiderswijken.
Sanatoria en rustoorden toegankelijk vooral voor arbeiders.
Lagere tarieven voor minder gegoede dorpsbewoners.
Voortdurende opvoeding van het verplegend personeel in een geest van zorg, achting en vriendschap voor de arbeider-patient in het bijzonder door het scheppen van een sfeer in de ziekenhuizen, waarin zich de arbeider en de boer thuis voelen.
Aan de verbetering van de gezondheidsdienst ligt in de eerste plaats ten grondslag de tendens om de veroveringen van de wetenschap vergaand in de praktijk toe te passen en de medische theorie met de praktijk te verbinden. Preventieve gezondheidszorg, aard en niveau van de arbeid, sociale hulp en tenslotte uitbreiding van het terrein van de gezondheidsdienst hebben alle aandacht.
Niet alles kan echter in getallen, in een index worden uitgedrukt; bij de gezondheidsdienst speelt de verhouding tot het arbeidsobject, dus tot de mens, tot de bevolking een veel grotere rol dan op andere gebieden.
Terwijl de autoriteiten in Polen ervoor zorgen, dat de gezondheidsdienst voortdurend wordt uitgebreid en zijn prestaties aan de hoogste eisen beantwoorden, wordt geen ogenblik verwaarloosd, de zieke met menselijk gevoel en warmte tegemoet te komen.

Het verplegend personeel moet van hartelijke zorg voor de patient zijn vervuld. Het wordt er steeds op gewezen, dat het in de zieke niet een interessant of een banaal ziektegeval moet zien, maar een levend, lijdend mens. Dit geldt vooral voor de zusters, van wie het in belangrijke mate afhangt, hoe de zieke zich voelt, op welk peil de ziekenverpleging staat en welke sfeer er in de ziekenhuizen heerst.
Het reusachtige mechanisme van de gezondheidsdienst heeft geen enkele cel, die onverschillig staat tegenover de zieken. De medische instellingen hebben een toeloop van patienten, die tot voor kort geen toegang hadden.
Dit streven naar een nieuwe houding van de medewerkers van de gezondheidsdienst en naar een nieuwe sociale inhoud ervan is een van de voornaamste elementen in de ontwikkeling van de gezondheidsdienst onder het zesjarenplan. Want de resultaten van de likwidering van het tekort aan verplegend personeel kunnen pas dan zichtbaar worden, wanneer de nieuw gevormde krachten zich bewust zijn, in dienst te staan van de bevolking.
Een belangrijke rol speelt ook de vakvereniging van het personeel van de gezondheidsdienst. Resultaten en ontwikkelingstempo zijn in grote mate afhankelijk van de uitbreiding en het initiatief van deze massaorganisatie. De voornaamste taak van deze vakvereniging is dan ook een nauwe verbinding van zijn werkzaamheden met de opgaven van het zesjarenplan en een opvoering van zijn arbeidspeil. Op initiatief van de vakverenigingen en het ministerie van gezondheid worden er voortdurend gezamenlijke bijeenkomsten gehouden en wordt er onderling overleg gepleegd.
Deze beraadslagingen zijn een belangrijke factor geworden bij de uitbreiding van de gezondheidsdienst.
De strijd om het zesjarenplan betekent een opvoering van de economie en de gezondheid en daardoor van de kracht van het land.

In de kinderbewaarplaats van de chocoladefabriek „Fuchs" te Warszawa.

KAROL SZYMANOWSKI

Veertien jaren zijn verlopen sedert de dood van Karol Szymanowski. Dit tijdsverloop en vooral de grote veranderingen die erin plaats grepen, hebben het werk van deze grote kunstenaar niet in vergetelheid kunnen doen raken. Integendeel, Szymanowski's oeuvre is het hedendaagse publiek nader gekomen dan ooit, vooral de scheppingsperiode, waarin het ballet „Harnasie" tot stand kwam.

Zeker, het werk van deze Poolse componist wordt thans anders beschouwd dan in zijn tijd. Men ziet het artistiek volmaakte, dat allereerst op nationale elementen steunt. Men ziet in dit werk diepe menselijke waarden, emotionele kwaliteiten, die op ons gevoel en voorstellingsvermogen werken.

Na Chopin is Szymanowski de grootste Poolse componist. Hij is de grootste Poolse toonkunstenaar op het gebied van de symphonische muziek. Zijn werk was, evenals dat van Chopin, in zijn tijd uitgesproken baanbrekend. Beide kunstenaars voerden nieuwe muzikale compositievormen, nieuwe tonale wendingen in. Szymanowski zag in Chopin en Mozart de grootste componisten ter wereld en beschouwde hen als zijn meesters. Inderdaad leggen nauwkeurigheid van de muzikale vorm, een scheppende discipline, klassieke gebondenheid, zuiverheid en helderheid een band tussen deze drie componisten.

In zijn studie over de muziek van Chopin wijst Szymanowski zeer beslist alles, wat aan banale anecdote en literaire legende om de man van de „balladen" gesponnen is, van de hand. Chopin zelf heeft zich overigens ook tegen een dergelijke interpretatie gekeerd, zelfs toen het om de regendruppels in zijn populaire prelude uit „Majorca" ging. Ook Szymanowski's muziek heeft niets met programmamuziek te maken.

Een menselijke en gevoelsmatige inhoud komt bij hem in zuiver muzikale vormen tot uitdrukking, in de melodie, in het rhythme, in harmonieën en compositorische vormen. Van een dergelijke, men kan zeggen, realistische inhoud in Szymanowski's muziek getuigt o.a. haar nauw contact met literatuur en toneel.

Szymanowski componeerde talrijke liederen op teksten van verschillende dichters. Hij schreef muzikale intermezzi bij toneelstukken, zoals bv. voor een scène van „Achilles" van Wyspiański, voor de 5e acte van „Vorst Potiemkin" van Micinski, voor de finale van Molière's „Le Bourgeois Gentilhomme". Szymanowski is de auteur van de opera's „Hagith" en „Koning Roger". Bij het componeren van de laatstgenoemde opera werkte hij nauw met de schrijver van het libretto, Jaroslaw Iwaszkiewicz, samen. Hij componeerde ook enige cantates.

Zijn derde symphonie bezit een vocaal motief, het „Lied van de Nacht", op woorden van de Oosterse dichter Mariolana Dzolaleddin Ruma. Vocale intermezzi vindt men in zijn oratorium „Stabat Mater" en ook in zijn ballet „Harnasie". Zijn instrumentale werken geeft hij titels, die op bekende literaire scheppingen betrekking hebben. Zijn compositie voor viool „Metopè", geschreven onder invloed van een reis naar Sicilië, knoopt aan aan Homerus' Odyssee („Eiland der Sirenen", „Calypso", Nausicaa"). Ook de pianocompositie ‚Maskers" draagt literaire titels: „Sheherazade", „De Nar Tantarys", „Don Juan's Serenade".

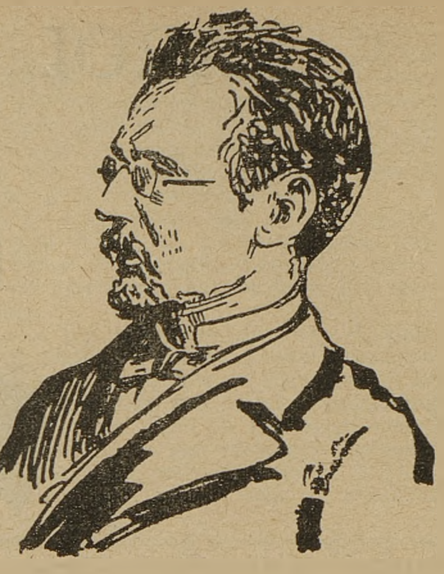
Deze merkwaardige verbinding van Szymanowski's muziek met de literatuur toont ook de karakteristieke ontwikkeling in zijn oeuvre. In zijn eerste tijd onderging Szymanowski de niet altijd gelukkige invloeden van het symbolisme en het modernisme. Hij schreef muziek bij teksten van Berent, Tetmajer, Kasprowicz en Micinski, bij gedichten van de Duitse lyrici Mombert, Dehmel, Falke en Greif en tenslotte bij teksten van Hafis en Rabindranath Tagore.

De Siciliaanse tijd wekte zijn belangstelling voor de Byzantijnse cultuur en de Griekse Oudheid, voor Homerus en Euripides („De Bachcanten"). Doch pas na de terugkeer van de componist in zijn geboorteland komt zijn scheppende kracht tot volle ontplooiing.

In deze tijd schreef Szymanowski ook de muziek voor Julian Tuwim's „Slopiewni", bij de „Kinderrijmpjes" van Illakowiczowna, bij teksten van Jaroslaw Iwaszkiewicz en Zofia Szymanowska. In dezelfde tijd vallen zijn studies over leven en kunst, over Chopin, „Romantiek in de Muziek", „De Opvoedende taak van de Muziek". Zijn vroege dood verhinderde de uitvoering van zijn plan om een roman te schrijven.

BOLESLAW PRUS,

Polens grootste Realist

Hij begon als journalist. Deze werkkring bood hem de gelegenheid, de wereld om hem heen nauwkeurig op te nemen, en zijn waarnemingsvermogen te scherpen. Zo slaagde hij erin, een onvervalst beeld van zijn tijd te geven. Hij begon met feuilletons, wekelijkse overzichten en humoristische gedichten. Pas hierna volgden zijn eerste literaire werken, novellen, korte verhalen en schetsen die hem bij het publiek in de gunst brachten.

Prus geloofde in de macht van de wetenschap, aan de kracht, die industrialisatie een land kan geven, en aan de algemene ontwikkeling. Hij geloofde vast in de verheven leuze van vrijheid, gelijkheid en broederschap, waarachter de burgerlijke klasse haar ware gezicht voor de wereld verborgen hield. Zijn gehele werk is één scherpe critiek op alles, wat met zijn ideaal van gerechtigheid en ware menselijkheid in tegenspraak kwam.

In zijn eerste werken hekelt Prus het oude en afgedane: hij strijdt tegen de vooroordelen van de Schlachta, tegen onrecht en reactie. In novellen als „Michalko", „In de vacantie" en „Antek" toont hij de intellectuele en morele krachten van het volk en roept op tot steun aan de verwaarloosde talenten. In 1880 schrijft hij „Terugkerende golfslag", waarvan het thema de uitbuiting is, waaraan zich het kapitalisme tegenover de arbeider schuldig maakt. Als groot realist en als mens, die zich ieder onrecht aantrekt, ziet hij dit probleem; daar hij echter sterk door het positivisme van de burgerlijke ideologie beïnvloed is, behandelt hij de houding van de fabrikant Adler niet als typisch voorbeeld van de werkelijkheid, maar als speciaal geval van de ontaarding van het kapitalisme. Dat verhindert hem niet alle onmenselijkheden, die in Adler's fabriek geschieden, te schilderen.

In dit vroege werk vindt men reeds de kiemen aanwezig van zijn groot schrijverstalent. Figuren als Antek, Michalko of Anielka blijven onvergetelijk, ook als men de naar hen genoemde novellen slechts eenmaal gelezen heeft. Ze zijn naar het leven geschilderd en Boleslaw Prus behandelt aan hun geval de meest essentiële problemen van zijn tijd, het toen heersende onrecht en de sociale misstanden. Ondanks hun weemoed zijn deze eerste werken toch van het geloof in een betere toekomst vervuld. De auteur is er vast van overtuigd, dat de slechte fabrikanten verdwijnen zullen en dat het „Lot van een Wees" zich in de toekomst niet herhalen zal.

Zijn roman „De Pop" (Lalka) is een schildering van de geboorte van het Poolse kapitalisme, van de grote verwachtingen en de grote teleurstellingen. De industriële ontplooiing heeft een verhoging van de levensstandaard gebracht, maar dit is een welstand voor enkelen. Zij bracht de vrijheid, maar slechts voor de bourgeoisie, die zich nu aan de zijde van de vroegere heersers schaarde. Het doet er niet veel toe, of Freule Izabela Lecka de man van „lagere afkomst", de koopman Wokulski, nog veracht. De wereld behoort van het begin af aan hen beiden: aan de vertegenwoordigster van het feodalisme en aan de man uit de directeurskamer van de fabriek. Maar wat had Polen hier voor voordeel van? Wat bereikten hierdoor de brede volksmassa's? Prus erkent duidelijk de ondergang van zijn jeugdroman: het kapitalisme bracht het volk noch politieke, noch economische vrijheid. Dat is de conclusie, die men uit de roman „De Pop" moet trekken.

„De Pop" is het meesterwerk van de critische realist Prus, het is een van de grootste door de Poolse literatuur voortgebrachte romans. Prus behandelt er niet een of twee problemen in zoals in zijn vroegere werken, hij geeft hier veeleer een volledig beeld van zijn tijd en tijdgenoten. Vóór Prus is het geen Poolse romancier gelukt een dergelijk hoogtepunt van realisme te geven.

In zijn laatste grote werk, het in 1895 geschreven „Pharao", neemt de schrijver afstand van deze tijd om zich met de problemen van het oude Egypte bezig te houden en hier openbaart zich voor de laatste maal de grote realist Prus. „Pharao" is een nieuw realistisch voorbeeld van de historische roman. In tegenstelling tot de literatuur voor hem houdt Prus zich niet bezig met een enkeling, die in de geschiedenis een beslissende rol speelde, maar ontwerpt hij een beeld van de zeden en toestanden in het oude Egypte en eerst tegen deze achtergrond plaatst hij de figuur van de eerzuchtige Pharao, die ten onder gaat in de door hem ontketende strijd. Hij gaat ten onder, omdat hij alleen staat.

Het in „Pharao" tot uitdrukking komende pessimisme is ook een uitdrukking van de eigen nederlaag van de schrijver. Hij wilde de wereld verbeteren door op het slechte te wijzen, maar hij zag in, dat deze weg niet tot het doel voerde. Hij heeft echter niet de kracht, om tegen het wezen van het kapitalisme zelf op te treden, erger nog, hij vreest de naderende revolutie. Hij ziet geen uitweg en capituleert.

„Pharao" is zijn laatste grote roman. In de nu volgende jaren zwijgt hij, omdat zijn jeugddromen zich niet verwerkelijkt hebben, omdat zijn geloof in het kapitalisme verloren ging. In 1908 publiceert hij nog een laatste werk „Kinderen", dat een tegenstelling vormt met het overige werk van de schrijver. In dit werk vindt men de geschiedenis van het Polen van die jaren, de grote verwachtingen en de grote ontgoocheling van allen, die meenden, dat het kapitalisme Polen een gelukkige toekomst zou brengen.

Toerisme en kennis van het eigen land

Tijdens een in Warszawa gehouden bijeenkomst van de Poolse Vereniging voor Toerisme en de Poolse Vereniging voor Kennis van het eigen Land werd besloten tot samensmelting van beide organisaties. Voortaan zal de organisatie de naam „Poolse Vereniging voor Toerisme en Kennis van het Land" dragen.

Deze gemeenschappelijke vergadering vond plaats, naar de woorden van de voorzitter, Wlodzimierz Reczka, in een tijd, waarin het gehele Poolse volk alles in het werk stelt om de grondslagen te leggen voor het socialisme door de verwerkelijking van de grote taken van het zesjarenplan. Ook het toerisme in Polen is ingeschakeld in de strijd om de verwerkelijking van de grondslagen van het socialisme.

„Wij zijn er ons van bewust," zo verklaarde de spreker o.a., „dat deze bijeenkomst van grote betekenis zal zijn voor ons toerisme en onze kennis van eigen land, want van het ogenblik af, dat beide verenigingen samensmelten, wordt er ook een band gelegd tussen het toerisme en de kennis van het eigen land en de werkende bevolking, de arbeiders, de werkende boeren en de werkende en studerende jeugd. Van dit ogenblik af krijgt deze beweging een nieuwe inhoud, die allereerst tot uitdrukking komt in het nauwe contact tussen toerisme en kennis van het eigen land en de problemen van de vorming van een nieuwe mens. Bovendien heeft zij de taak, de kracht en de gezondheid van het volk te bevorderen.

‚Wij zijn het er allen over eens, dat men het verleden, de Poolse Tatravereniging en de Poolse Vereniging voor Kennis van het Land, het verwijt moet maken, dat zij, ten gunste van een kleine elite de werkende massa's van hun werkzaamheden uitsloten. Dit was een verkeerde opvatting van beide verenigingen.

„Deze tendens uitte zich ook in het hoge bedrag der lidmaatschapsgelden, die allereerst op de bezittende klasse berekend waren. Zo werkte voor de oorlog in Polen ook de Liga ter Bevordering van het Toerisme. Deze Liga beweerde de popularisering van het toerisme te bevorderen, in werkelijkheid echter had zij het politieke doel, de vorming van een massaal deelnemen aan het toerisme te verhinderen. Economisch gezien was de Liga ter Bevordering van het Toerisme werkzaam als een onderneming, die op winst uit was. Men kan daarom moeilijk op de tradities van deze Liga roemen, men kan hoogstens van haar schadelijke tendenzen spreken en aantonen, dat zij met volkstoerisme niets van doen had.

Tussen de wereldoorlogen bestonden er legaal, dikwijls ook illegaal, arbeidersverenigingen voor toerisme, die onderdeel waren van het eenheidsfront der arbeiders en een aanzienlijk aantal functionarissen voor het toerisme opleidden, die tegenwoordig hun ervaringen ter beschikking van het volk kunnen stellen.

Het is ongetwijfeld een verdienste van de Poolse Tatra-Vereniging, dat zij berghutten bouwde en beheerde en bergpaden liet aanleggen, speciaal in de Hoge Tatra. Ook wat de natuurbescherming in de Tatra en de Karpathen en de opleiding van Alpinisten betreft, heeft zij zich verdienstelijk gemaakt. De Poolse berggidsen deden, gedeeltelijk ook in het buitenland, vaak voortreffelijk werk en droegen bij tot de faam van het Poolse alpinisme.

Ten tijde van de bezetting heeft de Poolse Vereniging voor Kennis van het Eigen Land verdienstelijk werk gedaan ter versterking van het patriotisme. Ook kan deze vereniging bogen op vermeldenswaardige resultaten op het gebied van ethnografie en physiografie.

De oorlogstijd heeft aan het Poolse toerisme belangrijke verliezen toegebracht, vooral wat betreft het mensenmateriaal. De bezetting verzwakte het Poolse toerisme organisatorisch en moreel. Velen der beste functionarissen werden gedood, terwijl de berghutten een prooi der vlammen werden.

De nieuwgestichte Poolse Vereniging voor Toerisme en Kennis van het Land heeft voor alles ten doel, het toerisme door nieuwe methoden te bevorderen. Zo zullen bijvoorbeeld in dit jaar ongeveer 500.000 mensen aan excursies door het land deelnemen. De excursies onder de leuze „Leert de Tatra kennen" hebben een grote uitbreiding ondergaan. Aan de deelnemers wordt informatorisch materiaal ter beschikking gesteld, terwijl voordrachten in de bedrijven en scholen en ook het bezoeken van

Een blik op het hooggebergte van Szczawnice

musea en natuurmonumenten ertoe bijdraagt de kring der bij het toerisme en de kennis van het eigen land betrokken personen voortdurend uit te breiden.
Zo gaat het toerisme in Polen een nieuwe ontwikkelingsphase in. Men heeft er zich rekenschap van gegeven, dat de nieuwe taak alleen door andere organisatievormen en methoden bereikt kan worden. Hiermee hing ook de samensmelting van de beide op dit gebied werkzame verenigingen samen.
Een eenheidsorganisatie, die door talrijke banden met de massa-organisaties verbonden is, kan het toerisme tot een opvoedingsinstituut maken en heeft veel grotere mogelijkheden om door een planmatig werkend centraalbureau het hele land organisatorisch te omvatten. Daardoor kunnen berghutten en paden planmatig verdeeld worden, men kan de berghutten ten volle benutten en excursies lang van tevoren uitstippelen. Beide vroegere verenigingen waren wat hun ledental betreft zwak; thans, door hun samensmelting, kan men de functionarissen beter indelen.
De massale deelname aan het toerisme vereist een aanzienlijk aantal grotere berghutten dan vroeger ter beschikking stond. De eenheidsorganisatie vereenvoudigt het organisatorisch en administratief apparaat.
De bedragen, die voor het toerisme en de kennis van het land voor de jaren 1949 en 1950 uitgetrokken waren, lopen in de millioenen, nog gezwegen van de in het zesjarenplan gevoteerde bedragen. De door de vakverenigingen en de massaorganisaties georganiseerde excursies zijn zo talrijk, dat ze de mogelijkheden van het bestaande apparaat verre te boven gaan. Men kan deze getallen onmogelijk met vooroorlogse vergelijken. Het karakter en de omvang van deze excursies zijn even verschillend als kapitalisme en socialisme. Daar was alles op winst, hier alles op de zorg voor de gezondheid en de ontspanning van de mens berekend. De elementaire drang, excursies te organiseren, heeft in de laatste jaren grote massa's toeristen voortgebracht, die de meest bezienswaardige streken van Polen bezoeken.
Staatspresident Bierut zeide in Mei 1948 op een bijeenkomst van de jeugd:
„Het land bezichtigen is een van de belangrijkste burgerplichten van het ogenblik af, waarop de jonge mens in staat is te zien. Zijn vaderland leren kennen — dat is de voorwaarde voor vruchtbaar werk voor zijn vaderland, het is een voorwaarde voor het leren kennen van het eigen volk, zijn geschiedenis, zijn rijkdommen en zijn schoonheid.
Slechts hij, die zijn vaderland kent, kan het innig liefhebben, slechts wie het kent, kan er werkelijk met succes voor werken. Daarom is het vertrouwd worden met het eigen land een grote en belangrijke sociale opdracht.
Het leren kennen van de sociale verworvenheden van het nieuwe Polen en de nieuwe socialistische steden, de steengroeven en de mijnen, de successen van onze stedenbouw, de veranderingen, die op het platteland plaats grijpen, dat alles leidt tot liefde voor het vaderland.
Wij zullen over het hele land een net van afdelingen en secties in bedrijven en massa-organisaties bouwen. De nieuwe vereniging heeft ook de belangrijke taak nieuwe kaders op te leiden; voor de nieuwe afdelingen en secties zijn duizenden instructeurs voor toerisme vereist, die uit de rijen der jongeren moeten voortkomen."

De oprichting van een eenheidsorganisatie voor Toerisme en Kennis van het Land heeft ook grote betekenis voor de sport. Er is een nauw contact tussen deze beide gebieden, die een grote rol spelen in de opvoeding van de nieuwe mens. Het is overigens moeilijk een grens te trekken tussen lichaamscultuur en toerisme. Beide dienen hetzelfde doel: de opvoeding en de gezondheid van het volk, maar zij werken bovendien met gelijke middelen. Skieën, wielrijden, motorsport en roeien zijn van belang zowel voor het toerisme als voor de lichamelijke ontwikkeling. Het is dan ook geen toeval, dat de vooraanstaande toeristen uit de rijen der sportleiders voortkomen.
De Poolse sportbeoefening werd gereorganiseerd en heeft in de nieuwe structuur de eerste proeven reeds doorstaan. De combinatie van lichaamscultuur met alle werkzaamheden der sociale organisaties en instellingen heeft niet alleen een verhoging van het peil tengevolge gehad, maar het ook mogelijk gemaakt de sport met het culturele werk te verbinden.
De kennis van het land is een onderdeel van het toerisme. Natuurlijk kan het toerisme niet alleen voor het pleizier beoefend worden. Dit pleizier is een essentieel element, dat de waarde van het toerisme verhoogt, maar de bevolking moet door het toerisme de kans krijgen haar geboorteland te leren kennen en de nodige ontspanning te zoeken, het moet ertoe bijdragen de toerist lichamelijk te sterken en hem nader te brengen tot de schoonheden der natuur.
De sport moet geen voorrecht van de jeugd zijn, maar een behoefte van de mens gedurende zijn hele leven. Daarom moeten ook alle sportbeoefenaars liefhebbers van het toerisme zijn. Daarom ook heeft de Poolse sport een werkzaam aandeel in de groei van de Poolse Vereniging voor Toerisme en Kennis van het Land om samen met haar de nieuwe mens te vormen.

Een schilderachtig plekje bij de rivier Biala

Feliks Dzierzynski

Op 20 Juli van dit jaar was het vijfentwintig jaar geleden, dat de grote zoon van Polen Feliks Dzierżyński, de onbuigzame revolutionnair, de hardnekkige voorvechter van sociale rechtvaardigheid in Polen en Rusland, stierf.
Op deze dag brengt het Poolse volk hulde aan de man, die in zijn ganse leven nooit is afgeweken van de weg, die hij in zijn jeugd had ingeslagen, de weg naar een betere toekomst der werkende massa.

Feliks Dzierżyński werd op 11 September 1877 geboren in het district Oszmiańczyn bij Wilno in een gezin van de lagere adel, een gezin dat met moeite genoeg opbracht om van het kleine stukje grond de acht kinderen te voeden. De jongen leerde de wereld om zich heen kennen onder de buitengewoon moeilijke omstandigheden, waarin de Poolse bevolking leefde. Na de bloedig onderdrukte opstand van 1863 brandde de tsaristische terreur in al zijn gruwelijkheid los. De verhalen van zijn moeder over de onderdrukking der Polen, Lithauers en Witrussen, de vervolgingen van katholieken en protestanten, de bestialiteiten van de satraap van de tsaar, Moerawjof, maakten een diepe indruk op de jongen. Dzierżyński kon de verhalen van zijn moeder hierover niet vergeten. In een van zijn brieven, geschreven in het tiende paviljoen van de Warszaawse Citadel, lezen wij, dat hij onder invloed van deze verhalen „zijn hart en zijn verstand reeds gewijd had aan de bestrijding van de slavernij en kwaad en onrecht haatte..."

Het jaar 1894 brengt een grote ommekeer in Dzierżyński's leven. Op de schoolbanken van het gymnasium in Wilno maakt de jonge Feliks kennis met de leer van Marx en hij wordt lid van de sociaal-democratische partij van Lithauen. Reeds toen legde hij een grote activiteit aan de dag onder de fabrieksarbeiders van Wilno. In het volgende jaar gaat hij van het gymnasium af en begint samenzweringen te smeden met de werkende massa.
Van toen af aan is zijn gehele leven één ononderbroken actie geweest, een voortdurende titanische strijd voor het socialisme. Hij onderricht de arbeiders en leert van hen.

In het begin van 1897 zendt de partij hem naar Kowno voor de oprichting van de sociaal-democratische partij aldaar. Hier verricht Dzierżyński voor het eerst massaal politiek en organisatorisch werk. Hij leidt persoonlijk stakingen, schrijft in socialistische bladen, leert de toestand der arbeiders en hun behoeften kennen. De aandacht van de tsaristische politie viel al spoedig op de jonge strijder. In 1897 wordt Feliks Dzierżyński voor het eerst gearresteerd. Hij wordt voor 3 jaar naar Nolinsk in het gouvernement Wjatka verbannen. Hij is dan nauwelijks twintig jaar oud.

Het jonge, van wilskracht bruisende leven kan het in de verbanning, ver van Polen en de arbeidersklasse, niet uithouden. Een jaar later neemt Dzierżyński het vermetele besluit te vluchten. Hij bereikt Wilno, en reist vandaar naar Warszawa, waar hij de sociaal-democratische organisatie tengevolge, van voortdurende arrestaties en represailles, uiteengeslagen aantreft. De groep van in het land gebleven werkers had de verbinding verloren met de partij in het buitenland, met Rosa Luxemburg en Julian Marchlewski. Het is de grote verdienste van de tweeëntwintigjarige jongeman, dat hij de partij in korte tijd met grote inspanning weer heeft opgebouwd.
Op initiatief van Dzierżyński komt het tot een vereniging van de sociaal-democratische partij van het Koninkrijk Polen met de Lithause Arbeidersbond en

De bekende beeldhouwster Barbara Strynkiewicz werkt aan een borstbeeld van Dzierżyński

de Lithause sociaal-democratische partij. Dzierżyński wordt gekozen als leider der nieuwe partij. Zijn levendige activiteit wordt onderbroken door zijn arrestatie in 1900. De gevangenisdeur van het beruchte Tiende Paviljoen van de Warszaawse Citadel valt achter hem dicht. Na een verblijf van twee jaar in de gevangenis wordt hij voor vijf jaar naar Oost-Siberië verbannen. Na aankomst op de plaats van bestemming organiseert Dzierżyński zijn ontvluchting, die van een fantastische vermetelheid blijk geeft. Hij trekt heel Rusland door en is reeds in Augustus 1903 in Berlijn. Vanhier reist hij, na met de functionarissen van de buitenlandse organisatie geconfereerd te hebben, naar Kraków.
De vastberaden strijder voor het geluk van het volk is overal, waar de oorlog tegen oude misstanden woedt. In 1905 wordt hij opnieuw gearresteerd, doch na enige maanden wordt hem amnestie verleend en wordt hij in vrijheid gesteld. In April 1906 neemt hij als vertegenwoordiger van de Pools-Lithause Sociaal-democratische Partij deel aan een congres van de Russische sociaal-democratie, waar hij voor het eerst Lenin ontmoet en zich vastbesloten aan zijn zijde plaatst. Na een kort verblijf in Petersburg keert hij naar Polen terug en komt wederom in de gevangenis. In 1907 slaagt de partij, dank zij de omkoopbaarheid der tsaristische ambtenaren, er in Dzierżyński te bevrijden. Onmiddellijk tijgt hij weer aan de arbeid, hij werkt 18—20 uur per dag en reist het hele land door.
In 1912 wordt Dzierżyński voor de zesde maal gearresteerd. Pas de revolutie van Februari 1917 bevrijdt hem uit de dwangarbeid in Orjol. Wanneer in

October 1917 het tweede stadium van de revolutie aanbreekt, aarzelt Dzierżyński geen ogenblik, welke weg hij moet inslaan. Hij wordt een der naaste medewerkers van Lenin. Reeds een paar maanden eerder was hij lid geworden van het Centraal Comité der bolsjewistische partij. Aan de Octoberrevolutie neemt hij deel als lid van het Militair Revolutie-Comité bij de Sowjet van Petrograd.

Na de overwinning der revolutie ontketenen de vijanden de contrarevolutie, een meedogenloze strijd tegen de jonge republiek, welke gedwongen is een speciaal orgaan in het leven te roepen: de „Al-Russische Buitengewone Commissie ter bestrijding van de contra-revolutie". Aan het hoofd ervan stond Feliks Dzierżyński.

Hij was hard en onverbiddelijk tegenover de vijanden van de republiek. Maar Dzierżyński beschouwde geweld alleen als een onvermijdelijk middel voor de strijd, een middel, dat juist door de medogenloosheid van de vijand noodzakelijk werd gemaakt. In de jaren van binnenlandse oorlog en interventie werd Dzierżyński meer dan eens naar verantwoordelijke sectoren van het front gezonden.

Na beëindiging van de burgeroorlog, wanneer de vijand politiek verslagen is, wordt Dzierżyński benoemd tot leider van het belangrijkste en meest verwoeste deel der staathuishouding, namelijk tot volkscommissaris van Verkeer en later, in 1924, wordt hem de functie van voorzitter van de Hoge Raad voor Nationale Economie, het orgaan dat de ganse industrie der Republiek beheerde, opgedragen.

Hij bekleedde deze verantwoordelijke functie tot zijn zieke hart op 20 Juli 1926 ophield te kloppen. Er was een waarachtig mens, en een grote Pool heengegaan. Dzierżyński is voor het Poolse volk de verpersoonlijking van het waarachtige, diepste patriottisme en tegelijk internationalisme. Hij begreep terstond, dat de strijd voor de sociale bevrijding van Polen niet te maken was van de strijd van het Russisch proletariaat tegen de tsaar. Later heeft Dzierżyński zich er tijdens de revolutie en de opbouw van de Sowjetstaat rekenschap van gegeven, dat hij op deze wijze niet slechts de zaak van de bevrijding der werkende massa's in de Sowjet-Unie diende, maar tevens die van de werkende bevolking van Polen en de gehele wereld, dat hij de vrijheid en de onafhankelijkheid diende.

Op elke stap, hetzij in de strijd voor de Poolse taal op de scholen, hetzij in de strijd tegen het nationalisme van de toenmalige Poolse Socialistische Partij, toont Dzierżyński zich een waarachtig patriot. Hij hield van het Poolse volk, hij hield van zijn vaderland. In zijn brieven aan familie, geschreven uit de gevangenis, spreekt hij dikwijls over Polen, denkt hij aan hetgeen er in zijn vaderland gebeurt. Niet in woorden, maar in daden heeft hij van zijn vurige liefde voor zijn vaderland blijk gegeven. Als organisator en leider van de Pools-Lithause Sociaaldemocratische Partij heeft hij moeizaam de enige partij gesticht, die in staat was Polen zijn ware onafhankelijkheid te verzekeren.

Niet in woorden, maar in daden heeft hij zijn ideaal van internationalisme en broederschap met allen, die door het kapitalisme verdrukt en uitgebuit worden,

Dzierżyński vermomd als koopman (schilderij van Michał Bylina)

beleden. Hiervoor was het dat hij zich op de barricaden der Octoberrevolutie bevond. Hiervoor heeft hij met inspanning van al zijn krachten gewerkt aan de verwezenlijking van de eerste socialistische staat ter wereld.

Dzierżyński was de drager en voortzetter van de tradities, waar het Democratische Polen trots op is en steeds trots op zal blijven: de tradities van strijd, gevoerd door Tadeusz Kościuszko, Kazimierz Pulawski, Józef Bem, Walery Wróblewsky, Jarosław Dąbrowski en Karol Swierczewski, onder het motto: „Voor uw en onze vrijheid".

Dzierżyński was een man van de daad. Het beste heeft Josef Stalin hem gekarakteriseerd: „Wanneer wij nu, aan de tombe staande, terugblikken op de weg, die kameraad Dzierżyński gegaan is — gevangenissen, dwangarbeid, verbanning, hoofd van de buitengewone commissie ter bestrijding van de contra-revolutie, het herstel van het volkomen verwoeste verkeerswezen, de opbouw van de jonge, socialistische industrie, dan kunnen wij deze bruisende energie slechts met één woord karakteriseren: *een eeuwige vlam.*"

Deze vlam brandde in de strijd en de arbeid. In de jaren der revolutie heeft hij, fel gehaat door de vijand, het oude omvergeworpen en het nieuwe opgebouwd. Hij ruimde de belemmeringen van het verwoeste verkeerswezen uit de weg en bouwde met al zijn hartstocht en energie de industrie van de jonge republiek op. Hij was veeleisend tegenover anderen, maar was medogenloos jegens zichzelf. Hij stelde hoge eisen aan anderen, maar nog hogere aan zichzelf.

Dzierżyński was een groot humanist. Hij haatte hen, die het volk onderdrukten en uitbuitten, en hield van de vertrapte, de waarachtige mensen. Hoewel hij zelf ziek was, verzorgde hij met een aandoenlijke toewijding zijn strijdmakker en medewerker Antonin Rosól, die niet meer in staat was het bed te verlaten. Dzierżyński heeft hem op de schouders gedragen tijdens de luchttijd in de gevangenis, om hem tenminste van dat beetje frisse lucht te laten profiteren. Hij hield vurig van kinderen. Zijn gedachten zijn bij de kinderen in gevangenschap en in vrijheid, in de jaren der conspiraties en op leidende posten, hij denkt aan hen, die de vruchten van zijn werk en zijn lijden zullen plukken. Zijn arbeid voor de verbetering van het leven der kinderen heeft hem in de jaren na de revolutie de naam gegeven: de vader van het kind.

Zo was Dzierżyński. Hij hield van de mensen en de mensen hielden van hem. De internationale reactie haatte in hem haar doodsvijand, het proletariaat der gehele wereld beminde hem als zijn beste vriend. Voor het Poolse volk blijft de figuur van Feliks Dzierżyński voor eeuwig het voorbeeld van een grote Pool, een trouwe zoon van het vaderland.

★ KORTE BERICHTEN ★

Nieuwe uitgaven op de boekenmarkt

De drie grote treurspelen van Shakespeare: „Othello", „Koning Lear" en „Macbeth" zijn thans door de uitgeverij „Boek en kennis" in een nieuwe vertaling van Zofia Siwicka verschenen.

Naar aanleiding van de tachtigste herdenking van de sterfdag van Jarosław Dąbrowski, generaal der Parijse Commune van 1870/71, verscheen in Warszawa het sinds 70 jaar in vergetelheid geraakte dagboek van Wł. Różałowski „Herinneringen aan generaal Jarosław Dąbrowski". De schrijver, indertijd adjudant van de generaal, beschrijft in eenvoudige woorden de toenmalige gebeurtenissen. De eerste uitgave van deze Herinneringen verscheen in 1876 in Leipzig in het Duits en werd in 1878 door J. Pławiński in het Pools vertaald. De huidige uitgave werd verzorgd door Bortnowski.

Een waardevolle bijdrage op het gebied van de experimentele en klinische Endokrinologie wordt geleverd door het bij de Staatsuitgeverij voor medische literatuur verschenen werk „De Poolse Endokrinologie". Dit werk vormt de eerste band van een door Prof. A. Ber geredigeerde en periodiek verschijnende serie geschriften.

Tot de onlangs met de prijs der Poolse Academie voor Wetenschappen bekroonde werken behoort het zo juist bij de Staatsuitgeverij verschenen boek „De Okulistische Optiek" van Prof. W. H. Melanowski. Deze band, die de methoden tot diagnose van fouten der ooglenzen en hun genezing behandelt, is ingedeeld in hoofdstukken over algemene oogphysiologie en hoofdstukken op het gebied van de optiek.

„Nieuws van de boekenmarkt" is de titel van een nieuw, wekelijks verschijnend tijdschrift van de Staatsinstelling tot verzending van boeken „Dom Książki".

Voor onze Poolse lezers

Wij bieden onze lezers een belangwekkend, in de Poolse taal geschreven, boekwerkje aan: „Wczoraj-dziś i jutro Warszawy" (Książka i Wiedza, Warszawa 1950). Dit rijk geïllustreerde boek is op glanspapier gedrukt, telt 118 pagina's en bevat interessante gegevens over verleden, heden en toekomst van Warszawa. De prijs bedraagt *f* 0,60 inclusief eventuele portokosten.

Consulaat Generaal van Polen

Adreswijziging:

Het Poolse Consulaat is van de Koningingslaan 56 te Amsterdam verhuisd naar Jan Willem Brouwersplein 7 te Amsterdam. Het telefoonnummer blijft 93700. Voorlopig is het spreekuur elke Dinsdag van 10—1 uur v.m.

Te 's-Gravenhage wordt spreekuur gehouden dagelijks van 10—12 uur (beh. op Zon- en feestdagen) Alexanderstraat 25, Tel. 115088 en 117987.

KOSULAT GENERALNY
POLSKI
J. W. Brouwersplein 7
Tel. 93700
AMSTERDAM
Godziny przyjęć we wtorki 10-13

w HADZE
Alexanderstraat 25
Tel. 115088—117987
Godziny przyjęc: od 10—12
z wyjątkiem niedzieli i świąt

Nieuwe Gezant van Polen in Nederland

Dezer dagen arriveerde met zijn gezin te 's-Gravenhage de gevolmachtigde Minister Z.E. Tadeusz Findziński.

De Vereniging Nederland—Polen en de redactie van ons tijdschrift begroeten de nieuw benoemde gezant met bijzondere hartelijkheid en spreken de verwachting uit, dat Z.E. onze Vereniging zal bijstaan in haar streven om de vriendschapsbanden tussen de beide landen nauwer aan te halen.

Wij hopen in de gelegenheid te worden gesteld om onze lezers in het volgende nummer van ons tijdschrift nadere mededelingen te doen.

*

Nieuwe Israëlische gezant in Warszawa

De nieuwe buitengewone gezant en gevolmachtigd minister van Israël, A. L. Krbovy, overhandigde op de 19e van deze maand zijn geloofsbrieven aan de Poolse Staatspresident.
In zijn toespraak dankte hij Polen voor het begrip, dat de Poolse regering voor het streven van Israël betoonde door het aan een aanzienlijk aantal Joodse staatsburgers toe te staan om naar Israël te emigreren, een daad, die bij de Joden zeer veel sympathie gewekt zou hebben.

*

Franse consulaats-secretaris weigert terug te keren naar Frankrijk

De vroegere secretaris van het Franse consulaat in Szczecin, Roger Posnic, heeft geweigerd gevolg te geven aan de opdracht van zijn regering om een soortgelijke post in Port Said (Egypte) te bezetten en heeft de Poolse regering om asyl verzocht voor zichzelf en zijn gezin.

*

ECONOMIE

Lijnentrekken met de schrijfmachine

Binnenkort zal men beginnen met de serie-fabricatie van een eenvoudig toestel dat, in een halve minuut op iedere willekeurige schrijfmachine gemonteerd, het linieëren van papier in alle vier richtingen mogelijk maakt, waarbij het trekken van een lijn van 48 cm lengte niet meer dan 2 à 3 seconden in beslag neemt. De uitvinder is een slotenmaker uit het Wojewodschap Poznań.

*

Pools-Indonesisch Handelsverdrag

Tussen Polen en Indonesië werd in Warszawa een éénjarig handelsverdrag getekend, dat voorziet in de invoer in Polen van Indonesische grondstoffen voor industriële- en gebruiksdoeleinden en in de levering van Poolse textielgoederen en -machines, metaalwaren, glas en porcelein. Chemicaliën en andere producten zullen aan Indonesië geleverd worden.
Polen zal bovendien in het raam van dit handelsverdrag o.a. thee, koffie, peper en kinine uit Indonesië betrekken.
De Indonesische handelsdelegatie met aan het hoofd de heer Basolki Djatiasmoro heeft de 16e dezer maand Warszawa weer verlaten.

*

Minister van Scheepvaart Popiel op de „Dag van de zee"

In verband met het aanstaande feest van „de dag van de zee" in Polen uitte de Minister voor de Scheepvaart Popiel zich in een persinterview over de betekenis, die de 500 km lange Poolse Oostzeekust voor het land bezit, zowel als over de ontwikkeling van de Poolse scheepvaart en de desbetreffende plannen voor de naaste toekomst.
De minister herinnerde eraan, dat dank zij de royale hulp van Sowjet-Russische vaklieden en de opofferingsgezinde arbeid van de kustbewoners, de verwoestingen door de oorlog in dit gebied volledig konden hersteld worden.
Nadat de wederopbouw van de havens weer een regelmatig en levendig handelsverkeer met het buitenland bewerkstelligd heeft, komt nu de vraag van de uitbreiding der Poolse handelsvloot het eerst aan de orde. In dit verband voorziet het zesjarenplan in de bouw van een vijfmaal grotere vloot dan die van vóór de oorlog.
Ook de scheepsbouwindustrie wordt zodanig opgevoerd dat het mogelijk zal zijn steeds grotere en modernere schepen te bouwen. Men kan verwachten dat aan het eind van het zesjarenplan moderne oceaanschepen de Poolse werven zullen verlaten.
Maar — zo voegde de minister er aan toe, reeds op dit moment kan Polen trots zijn op de bereikte omvang van zijn handelsvloot. Poolse kolen- en ertsschepen, die de havens van Europa en het nabije Oosten aandoen, koelschepen, stukgoederen, vrachtboten, Levant-schepen en -vrachtboten, zowel als oceaanstomers varen op alle wereldzeeën. In zijn handelsverkeer met de landen overzee kan Polen nu reeds alleen steunen op eigen schepen.

*

De opgaven voor de kleinindustrie in het zesjarenplan

In het raam van het zesjarenplan zal de productiewaarde van de socialistische lichte industrie meer dan het 4,5-voudige stijgen, terwijl haar aandeel in de gezamenlijke productie van de Staatsindustrie van 8,9% in het jaar 1949 tot 16,7% in het jaar 1955 zal toenemen.
De productie-toename van de gesocialiseerde kleinindustrie is bijna 2 × zo groot als de overeenkomstige toename van de gezamenlijke productie.
De opgave der lichte industrie is als volgt:
De aanmaak van massa verbruiksartikelen, die niet door de sleutelindustrieën gemaakt worden, evenals de productie van tot nu toe ingevoerde artikelen, van luxe artikelen en van artikelen die voorzien in de induviduele behoefte en de wensen van de consumenten, zoals die zich voordoen bij de stijgende levensstandaard van de bevolking;
De aanmaak van productiemiddelen en onderdelen, evenals de uitvoering van prestaties ten gunste van de sleutelindustrieën.
De tot standkoming van een wijdvertakt net van coöperatieve bedrijven ter voorziening in de onmiddellijke behoeften van de bevolking. De lichte industrie heeft mede de taak die artikelen voor dagelijkse behoefte te leveren, die op de markt een klein tekort vertonen, zij moet de sleutelindustrie helpen en directe dienstverrichting voor de consumenten organiseren. Een belangrijke taak zal de inschakeling van de lichte industrie in de export zijn, waaraan zij op dit ogenblik nog niet deelneemt, speciaal op het gebied van luxe artikelen en van producten van de volks- en kunstindustrie, waarvoor de buitenlandse markt gewonnen kan worden.
Uiteraard zal de lichte industrie gebruik maken van voorraden aangewezen voor de productie der sleutelindustrieën, zowel als voor de centraal geplande artikelen, d.w.z. voor schaarse artikelen, die tot nu toe uit het buitenland ingevoerd werden, alsook voor bijzondere artikelen.
Toch wordt het grootste deel der goederen uit eigen grondstoffen en afvalgrondstoffen vervaardigd.
Reeds in het afgelopen jaar kon men in dit opzicht een aanzienlijke verandering vaststellen, want de binnenlandse industrie verkrijgt in steeds grotere mate afval van de hoogovens en van de houtindustrie.
De coöperatieve confectie-industrie verwerkt tot 100% textielresten, de productie van de houtbranche steunt op hout van de IVe en Ve klasse, ook de coöperatieve textielindustrie bedient zich meer en meer van afvalproducten.
Een tentoonstelling uitsluitend van artikelen die slechts uit lederafval werden vervaardigd, heeft er toe bijgedragen de productie der lederkleinindustrie op deze basis in het leven te roepen en belangrijke, tot nu toe ongebruikte, hoeveelheden van lederafval te verwerken. Het zesjarenplan voor de lichte industrie heeft ten doel, tot nu toe ongebruikte delen van het land te bevolken.
Kleine industriebedrijven voor de staat, zowel als coöperatieven, kunnen zonder grotere investeringen ook in de kleinste stadjes gevestigd worden. Daarom worden daar, waar geen plan is voor grote sleutelindustrieën, werkplaatsen voor lichte industrie in bedrijf gesteld, met als doel economische activering van de inheemse bevolking.
Het naar regionale gezichtspunten gedachte zesjarenplan voorziet erin dat het grootste productie potentieel der lichte industrie in 1955 in de Woje-

wodgemeente Katowice, Wrocław, Poznan en Kraków, het kleinste daarentegen in de Wojewodgemeenten Kaszalin, Zielona Góra en Białystok geconcentreerd zal zijn. De drie laatste Wojewodschappen behoren evenwel op dit ogenblik in industrieel opzicht tot de meest verwaarloosde, waardoor aan deze plaatsen ook bijzondere aandacht besteed zal worden. Voor hen is de percentsgewijze grootste stijging der lichte industrie beraamd; in de Wojewodgemeente Zielona Góra bedraagt dit cyfer 3,600%, in Białystok 2,827%. Een nauwelijks kleinere stijging, n.l. ongeveer 2,153% is voor Warszawa beraamd.

Deze cijfers getuigen van de grote veranderingen die zich in het raam van het zesjarenplan alleen al in de Wojewodschappen zullen voltrekken. Zij bewijzen verder de grote taak die aan de lichte industrie in het raam van de economische activering aan dit gebied is toegedacht.

Zowel naar algeheel Poolse als ook naar regionale maatstaf gemeten heeft de lichte industrie grote opgaven te vervullen. Haar uitbreiding is geweldig. Alle materiële en organisatorische voorwaarden voor het volbrengen van deze opgaven zijn aanwezig.

De lichte industrie zal de haar toegedachte taak kunnen vervullen en belangrijk overtreffen wanneer de aanwezige reserves benut worden, met name de prestaties van machines, inrichtingen en mensen.

Dit is de voornaamste taak, want er kan worden vastgesteld dat tot nu toe slechts ± 70% van de productiecapaciteit gebruikt wordt. Een juist gebruik van speciale machines, die tot nu toe maar weinige uren per maand werkten, verder een verbetering van het *technologische* proces, evenals een doelmatig gebruik van de plaatselijke grondstofbronnen, zullen ertoe bijdragen de benutting van het machinepark te doen toenemen.

De ontwikkeling van de socialistische wedijver zal het mogelijk maken dat de door het zesjarenplan beraamde verhoging van de arbeidsproductiviteit in de lichte industrie ± 45% t.o.v. 1949 zal bereiken en overschrijden.

De investeringskosten zullen aanzienlijk stijgen. In 1955 zullen zij twee maal zo hoog zijn als in 1950 en drie maal hoger dan in 1949.

Er zij op gewezen dat het grootste deel der investeringen voor de uitbreiding van bedrijfsruimte en voor de uitbreiding van het machinepark bestemd is. De lokale lichte industrie is samengesteld uit Staats- en Coöperatieve bedrijven. Tot de laatste behoren de bedrijven van het verbond der arbeidscoöperaties, de handwerkcentrales, de centrales voor volks- en kunstindustrie, alsmede de verbonden der invalidencoöperatieven.

In Februari 1951 werd het volle beschikkingsrecht over de Staatsbedrijven der lichte industrie aan de lokale nationale raden overgedragen, d.w.z. aan de organen van het territoriale zelfbeheer, die tot nu toe alleen een contrôlerecht over het economische deel van deze bedrijven uitgeoefend hadden. Doordat het beheer van de plaatselijke industrie door de organen van de plaatselijke bevolking, voor wiens voorziening zij werkt, in direct beheer overgenomen werd, zal het eigen initiatief van de bedrijven in hoge mate gestimuleerd worden.

In de lichte industrie zijn op het ogenblik ± 400.000 personen te werk gesteld, wat een afzonderlijke leiding in de vorm van een ministerie voor deze tak van industrie heeft noodzakelijk gemaakt.

De Sejm heeft in Mei van dit jaar een regeringsbesluit aangenomen, volgens hetwelk het huidige centrale bureau voor de lichte industrie door een ministerie voor de lichte industrie en het handwerk vervangen werd.

Het centraalbureau voor de lichte industrie vormde tot nu toe een overgangsvorm die in wezen niet aan alle eisen kon voldoen, daar zeer belangrijke details, als b.v. de organisatie der productie niet tot de bevoegdheid van het centraalbureau behoorden. Het nieuwe ministerie behandelt alle vragen, die rechtstreeks verband houden met het beheer van de lichte Staatsindustrie.

Het heeft voorts het beheer van de lokale Staatsindustrie, die ondergeschikt is aan de gebiedsorganen van het zelfbeheer (dat zijn de nationale raden van het gebied) en draagt zorg voor de coördinering en planmatige leiding van het werk der arbeidscoöperaties, houdt toezicht over en steunt het handwerk, alsmede de particuliere industrie en behandelt tenslotte alle vragen van het industriebeheer op het gebied der lichte industrie.

*

Kiellegging te Szczecin van het eerste handelsschip voor de grote vaart.

Binnenkort zal in de als gevolg van de oorlogshandelingen volkomen vernielde werf van Szczecin de kiel gelegd worden van het eerste handelsschip voor de grote vaart. De monteurs zijn op het ogenblik bezig met het inbouwen van de laatste delen van de zijwand van de reusachtige helling. Met het monteren van de uiterst moderne, door de Sowjet-Unie geleverde, machines van de toekomstige werf werd reeds een begin gemaakt. Zeewaardige schepen werden tot nog toe slechts op de werf van Gdańsk gebouwd.

*

Werven voor stoom-, vissersboten en vissers-kotters.

Op de werf in Gdańsk werd kort geleden de eerste zee-vissersstoomboot voltooid.

De bouw van vis-kotters vindt plaats op een serie kleinere werven, waarvan Polen er voor de oorlog geen enkele rijk was. Als voorbeelden dienden indertijd Zweedse en Deense modellen. De tegenwoordige werven voor vis-kotters zijn voorzien van de meest moderne inrichtingen, die ten dele uit de Sowjet-Unie betrokken worden. De constructiebureaux maakten ontwerpen voor verscheidene nieuwe typen vis-kotters, evenals voor een nieuwe motor-type, klaar.

*

Een derde bedrijf van de cement-industrie bij Lublin

Naast de beide cement-bedrijven in Opole en in Wierzbica bij Kielce is enige tijd geleden begonnen met de bouw van een derde groot cement-bedrijf in Rejowce bij Lublin. Voor de uitvoering van de bouwwerken worden o.a. door de Sowjet-Unie geleverde bouwmachines gebruikt. De arbeid in de fabriek zal daardoor in grote mate gemechaniseerd worden, zodat de werkzaamheden van de arbeiders beperkt zullen blijven tot het bedienen van de machines.

Er zullen 8 arbeiders-hotels voor elk 800 mensen opgetrokken worden, om de bouwarbeiders onder te brengen. Verder is een begin gemaakt met de bouw van talrijke woonhuizen en andere woongelegenheden voor de arbeiders en het overige personeel van de nieuwe cement-fabriek.

*

Nieuw bedrijf voor garenspoelen in Lódz

Een fabriek ter vervaardiging van garen-spoelen voor de textielindustrie verrijst momenteel in de nabijheid van Lódż. Vroeger werden de door de Poolse textielindustrie benodigde garenspoelen in kleine, primitieve fabrieken vervaardigd, die over het gehele land verspreid waren. Deze omstandigheid verhoogde in aanzienlijke mate de productiekosten. De oude bedrijfjes zijn thans niet meer in staat de behoefte van de zich snel ontwikkelende Poolse textielindustrie te bevredigen. Het nieuwe, moderne en grote productiebedrijf zal spoedig het heersende gebrek op dit gebied volledig overwonnen hebben. Het zal voor de textielindustrie niet slechts eenvoudige, maar ook de tot nu toe in Polen nog niet vervaardigde kartonnenspoelen met bakeliet- en blikbekleding afleveren.

De fabriek zal haar productie reeds in de herfst van dit jaar beginnen. Op het ogenblik is de hoofdproductie-hal voor ongeveer 65% voltooid.

Redactie-Secretariaat:
TIJDSCHRIFT NEDERLAND-POLEN
(geopend dagelijks van 9—1 uur) behalve Zaterdags
AMSTERDAM
J. W. Brouwersplein 7
(Telefonisch bereikbaar onder: 93700 of bij geen gehoor 20992.)
Postgiro No. 518467 t.n.v. de Penningmeester van de Ver.
NEDERLAND-POLEN TE LEIDEN

Adressen van Ondernemingen voor de Buitenlandse Handel

Centralne Biuro Łożysk Tocznych „CEBILOZ"
Centraalbureau Voor Kogellagers „CEBILOZ" — Warszawa, Krakowskie Przedmieście 47/51
Telefoon: 73950 — Telegramadres: CEBILOZ Warszawa

Centrala Eksportowo-Importowa Premysłu Drzewnego
Import en Export Centrale voor Houtproducten — Exportbureau, Warszawa Miodowa E
Telefoon: 8-86-74 — Telegramadres: CEPEDE Warszawa

Centrala-Morska Importowo-Eksportowa
Import- en Export- Zeecentrale — Warszawa, Hoża 35
Telefoon: 7-49-80—84 — Telegramadres: CENTROMOR Warszawa

Centrala Zaopatrzenia Materiałowego Przemysłu Węglowego
Centrale Voor de Materiaalvoorziening van de Kolenmijnen — Import Bureau, Katowice, Plebiscytowa 36
Telefoon: Centrale 3-59-81; Bijkantoor: Lwowska 11; Telefoon: 8-68-02; 8-65-01 — Telegramadres CENTROZAP Katowice

Centrala Zaopatrzenia Hutniczego
Centrale Voor de Voorziening van Hoogovens, Import Bureau, Katowice, Armii Czerwonej 12/14
Telefoon: 3-67-01/05; 3-49-41/45. Bijkantoor: Warszawa, Na Skarpie 21. Telefoon: 8-81-93; 8-81-96 — Telegramadres CENTRORUD Katowice

Centrala Spóldzielni *Mleczarsko-Jajczarskich*
Centrale Voor de Melk- en Eieren-Coöperaties — Warszawa, Hoża 66/68
Telefoon: 8-96-00/5 — Telegramadres: CESEMJOT Warszawa

Centrala Handlowa Przemysłu Cukrowniczego
Handelscentrale van de Suikerindustrie, Warszawa, Al. Niepodległości 161
Telefoon:: 4-00-80 — Telegramadres: CUKROZBYT Warszawa

„DAL" Towarzystwo Handlu Międzynarodowego S.A.
„DAL" Vereniging voor de Buitenlandse Handel N.V. — Warszawa, Nowy Swiat 40
Telefoon: 7-58-60 — Telegramadres: DALOS Warszawa

Polskie Towarzystwo Handlu Zagranicznego dla Elekrotechniki „ELEKTRIM", Sp. z. o. o.
Poolse Maatschappij voor Buitenlandse Handel in Electrotechnische Artikelen „ELEKTRIM", Naamloze Vennootschap — Warszawa, Sienna 32
Telefoon 8-01-20 — Telegramadres: ELEKTRIM Warszawa

Polskie Zakłady Zbożowe — Biuro Handlu Zagranicznego
Poolse Graanbedrijven — Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Kopernika 30
Telefoon Directie: 8-21-69 — Telegramadres EXPEZET Warszawa

Państwowa Centrala Drzewna „PAGED"
Staats-Houtcentrale „PAGED" — Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Plac 3-ch Kryży 18
Telefoon: 7-50-20/23 — Telegramadres: HAZAPAEED Warszawa

„HORTUS" Import i Eksport Nasion

„HORTUS" Import en Export van Zaden, Warszawa, Klonowa 20
Telefoon: 8-08-24/29 — Telegramadres: HORTUS Warszawa

„FILM POLSKI" Biuro Zagranicznego Obrotu Filmów

„POOLSE FILM" Bureau voor de In- en Verkoop van Films in het Buitenland — Marszałkowska 56
Telefoon: 8-61-33 — Telegramadres: IMEX-FILM Warszawa

Centrala Rybna

„Viscentrale, Bureau voor Buitenlandse Handel. Warszawa, Puławska 14
Telefoon Centrale: 7-10-22 — Telegramadres MOTORIM Warszawa

„PAPEXPORT" Centrala Eksportowo-Importowa

„PAPEXPORT" Import- en Exportcentrale voor de Papierindustrie — Warszawa, Wspolna 50
Telefoon: 8-10-00 — Telegramadres PAP-EXPORT Warszawa

Centrala Produktów Naftowych

Aardolieproducten Centrale, Warszawa, Rakowiecka 39
Telefoon: 4-00-20/25 — Telegramadres: PETROL, Warszawa

„POLIMEX" Polskie Towarzystwo Importowe Maszyn i Narzędzi

„POLIMEX" Poolse Import Maatschappij voor Machines en Werktuigen — Warszawa, Czackiego 7/9/11
Telefoon Centrale: 7-57 20 — Telegramadres: POLIMEX Warszawa

Centralny Zarząd Przemysłu Mięsnego

Centraal Bureau voor de Vleesindustrie, Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Złota 37
Telefoon Directie: 7-33-80 — Telegramadres: POLMEAT Warszawa

Polskie Towarzystwo Maszyn Biurowych

Poolse Kantoormachines Maatschappij N.V. — Warszwawa, Szpitalna 8
Telefoon: 8-27-25 — Telegramadres: TABULATOR Warszawa

Centrale Importowa Przemysłu Włokienniczego „TEXTIL-IMPORT"

Importcentrale voor de Textielindustrie „TEXTIL-IMPORT — Łódż

„LAS" Państwowa Centrala Leśnych Produktów

„LAS"Staatscentrale voor Bosproducten, Bureau voor Buitenlandse Handel, Warszawa, Al. Jerozolimskie 57
Telefoon: 8-72-21 — Telegramadres: ZALAS Warszawa

„DOM KSIAZKI" Centrala Obrotu Księgarskiego

„DOM KSIAZKI" Boekhandelscentrale — Bureau voor de Buitenlandse Handel, Warszawa, Wiejska 16
Telefoon: 8-23-77